

Σχολή Επιστημών Υγείας και Πρόνοιας

Τμήμα Βιοϊατρικών Επιστημών

Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών

Τμήμα Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία

Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Παιδαγωγικά μέσω Καινοτόμων Προσεγγίσεων, Τεχνολογίες και Εκπαίδευση

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ετοιμότητα και η κατάρτιση των παιδαγωγών σε έναν καινοτόμο παιδικό σταθμό

POST GRADUATE THESIS

Readiness and training of pedagogues in an innovative Kindergarten

ΔΗΜΗΤΡΑ ΛΟΪΖΟΥ ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

DIMITRA A. LOIZOU

ΟΝΟΜΑΤΑ ΕΙΣΗΓΗΤΗ κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΑΝΤΟΣ

NAME OF THE SUPERVISOR Mr. VASSILIOS TSIANTOS

ΑΙΓΑΛΕΩ/ΑΙΓΑΛΕΟ 2019

Faculty of Health and Caring Professions
Department of Biomedical Sciences
Faculty of Administrative, Financial and Social Sciences
Department of Early Childhood Education and Care

Inter-Institution Post Graduate Program
Pedagogy through innovative Technologies and Biomedical approaches

POST GRADUATE THESIS

**Readiness and training of pedagogues in an innovative
Kindergarten.**

DIMITRA A. LOIZOU

A.M 17019

dim.loizou@gmail.com

NAME OF THE SUPERVISOR

Mr. VASSILIOS TSIANTOS

NAME OF THE SECOND SUPERVISOR

Mrs. LALOU PANAGIOTA

AIGALEO 2019

Δήλωση περί λογοκλοπής

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνω ενυπογράφως ότι είμαι αποκλειστικός συγγραφέας της παρούσας διπλωματικής εργασίας, για την ολοκλήρωση της οποίας κάθε βοήθεια είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται λεπτομερώς στην εργασία αυτή. Έχω αναφέρει πλήρως και με σαφείς αναφορές, όλες τις πηγές χρήσης δεδομένων, απόψεων, θέσεων και προτάσεων, ιδεών και λεκτικών αναφορών, είτε κατά κυριολεξία είτε βάσει επιστημονικής παράφρασης. Αναλαμβάνω την προσωπική και ατομική ευθύνη ότι σε περίπτωση αποτυχίας στην υλοποίηση των ανωτέρω δηλωθέντων στοιχείων, είμαι υπόλογος έναντι λογοκλοπής, γεγονός που σημαίνει αποτυχία στην διπλωματική μου εργασία και κατά συνέπεια αποτυχία απόκτησης Τίτλου Σπουδών, πέραν των λοιπών συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων. Δηλώνω, συνεπώς, ότι αυτή η διπλωματική εργασία προετοιμάστηκε και ολοκληρώθηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ότι, αναλαμβάνω πλήρως όλες τις συνέπειες του νόμου στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής άλλης πνευματικής ιδιοκτησίας.

< Λοΐζου Δήμητρα >

Ευχαριστίες

Η παρακολούθηση ενός μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών και η εξειδίκευση που μπορεί κάποιος να αποκτήσει είναι απλά το έναυσμα για προβληματισμό, για περαιτέρω διερεύνηση, για να αφήσει το προσωπικό του αποτύπωμα, τη σφραγίδα του στην επιστήμη. Με τη συγκεκριμένη διπλωματική εργασία επιχείρησα να αφήσω το δικό μου στίγμα στην προσπάθεια δημιουργίας ενός καινοτόμου παιδικού σταθμού.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές μου για τις γνώσεις που μου μετέδωσαν, για το ερέθισμα που με κινητοποίησαν να εξελίξω μέσα από τις παιδαγωγικές μου αναζητήσεις, όπως επίσης και τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Τσιάντο που ήταν πάντα δίπλα μου, με καθοηγούσε και με συμβούλευε κατά την διάρκεια της διπλωματικής μου εργασίας. Πολύ σημαντικό κομμάτι της ζωής μου είναι η οικογένειά μου που με στήριξε στην επιλογή μου και τους ευχαριστώ.

Αφιερωμένο σε όσους πίστεψαν σε μένα!!!!

Περίληψη

Εισαγωγή: Ο παιδικός σταθμός παραδοσιακός ή καινοτόμος είναι ένας ευαίσθητος χώρος που διαμορφώνει τις προσωπικότητες και τους χαρακτήρες των μικρών παιδιών από πολύ μικρή ηλικία. Η προαναφερθείσα παιδαγωγική διαμόρφωση της καθημερινότητας των παιδιών στους καινοτόμους παιδικούς σταθμούς θα πρέπει να γίνεται μέσα από τεχνολογικές καινοτομίες και βιωματικές αρχές, οι οποίες θα αναπτύσσουν την δημιουργικότητα και την κριτική ικανότητα στο παιχνίδι. Επιπρόσθετα η επιτυχημένη λειτουργία ενός παιδικού σταθμού κρίνεται από τις παιδαγωγικές δραστηριότητες που πραγματοποιούνται και ακολουθούν την ροή της εποχής με ένα συνεργατικό - παιδοκεντρικό σύστημα που προάγουν παιδιά εξελιγμένα στον τεχνολογικό τομέα ανακαλύπτοντας, πειραματίζοντας και προοδεύοντας σε όλους τους αναπτυξιακούς τομείς έτσι ώστε να παρέχεται στα παιδιά το καλύτερο εκπαιδευτικό αποτέλεσμα.

Σκοπός: Σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι να ερευνήσουμε την ετοιμότητα του παιδαγωγικού προσωπικού στις τεχνολογικές καινοτομίες, τις γνώσεις που έχουν πάνω σε αυτές, καθώς και την θέληση να εκπαιδευτούν και να επιμορφωθούν.

Μέθοδος: Η μεθοδολογική πορεία κατά την διάρκεια της έρευνας θα μας δώσει πληροφορίες για το δείγμα ατόμων που συμμετείχαν, το υλικό και τη διαδικασία της συλλογής των δεδομένων, η οποία έγινε με τη χρήση του ερωτηματολογίου. Θα ερευνά αν οι παιδαγωγοί έχουν την ετοιμότητα αλλά και την κατάρτιση να εργαστούν σε έναν καινοτόμο παιδικό σταθμό ή επιλέγουν το παραδοσιακό σχολείο .

Αποτελέσματα: Τα αποτελέσματα που θα προκύψουν από την έρευνα θα μας δώσουν την δυνατότητα να προσεγγίσουμε την διαμορφωθείσα κατάσταση και τις προοπτικές αυτής στον 21^ο αιώνα.

Abstract

Introduction: Kindergartens, both classical and innovative ones, are sensitive areas that shape the personality and character of small children from their very first years. The above pedagogical shaping of children's daily life in innovative kindergartens needs to take place by means of technological innovations and experiential principles that promote creativity and critical ability through play. Moreover, the successful operation of a kindergarten is judged by the pedagogical activities realized that follow current trends with a cooperative and child-oriented system resulting in children that are technologically advanced and able to discover, experiment and progress in all developmental areas, thus providing children the best possible learning outcome.

Purpose: The purpose of this thesis is to examine the readiness of the pedagogical staff to use technological innovations, their familiarity with them as well as their will to attend seminars and special training courses.

Method: The methodological approach of this study will provide further information both on the sample of persons that participated in the study and on the material and the collection process of the above information, which took place by means of questionnaires. It examines whether pedagogues will have the readiness and training to work in an innovative kindergarten or whether they would rather prefer a more traditional school.

Results: The results arising from this study will allow an estimation of the current situation and its potential in the 21st century.

Περιεχόμενα	
Δήλωση περί λογοκλοπής	5
Ευχαριστίες	7
Περίληψη	11
Abstract	13
Πρόλογος.	16
Κεφάλαιο 1ο: Εισαγωγή	19
Ιστορική αναδρομή βρεφονηπιακών παιδικών σταθμών.	19
Κεφάλαιο 2^ο:	22
Παραδοσιακός Βρεφονηπιακός Παιδικός Σταθμός.	22
2.1 Σκοπός Παιδικών, Βρεφικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών.	24
2.2. Λειτουργία Παιδικών και βρεφονηπιακών Σταθμών.	24
2.2.1. Οργάνωση και Διοίκηση.	26
2.2.2. Σχεδιασμός - Προγραμματισμός .	27
2.2.3. Διεύθυνση και ηγεσία	27
2.2.4. Η διοίκηση ενός σταθμού προσχολικής αγωγής	28
2.3. Ο ρόλος των παιδαγωγών.	29
Κεφάλαιο 3^ο : Καινοτόμος βρεφονηπιακός σταθμός.	31
3.1. Καινοτόμος βρεφονηπιακός παιδικός σταθμός.	31
3.2. Επικοινωνία και καινοτομία στην εξέλιξη του παιδιού.	32
3.3. Καινοτόμες τάξεις δραστηριοτήτων.	33
3.3.1. Αίθουσα εικονικής πραγματικότητας.	34
3.3.2.Χώρος διαδραστικού πίνακα.	34
3.3.3.Χώρος φωτοτράπεζας.	35
3.3.4. Βιβλιοθήκη δημιουργίας e-book και ψηφιακού αναγνώστη.	36
3.3.5.Αίθουσα υπολογιστών-τεχνολογίας.	38
Κεφάλαιο 4^ο :	39
Μετεξέλιξη του παραδοσιακού παιδικού σταθμού σε καινοτόμο.	39
4.1. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του.	39
4.2. Σκοπός του καινοτόμου παιδικού σταθμού.	39
4.2.1. Καθημερινό Πρόγραμμα.	40

4.2.2. Αναλογίες παιδαγωγών – παιδιών.	40
4.2.3. Ωράριο.	40
4.2.4.Ανθρώπινο Δυναμικό:	41
4.2.5.Παροχές.	41
Κεφάλαιο 5 ^ο : Έρευνα.	42
5.1. Γενικά στοιχεία ερωτηματολογίου.	42
5.1.1. Ερωτηματολόγιο.	42
5.2. Μέσα συλλογής δεδομένων.	42
5.3.Ανάλυση των ερευνητικών ερωτημάτων.	43
5.4.Συμπεράσματα-Αποτελέσματα.	46
5.4.1.Προτάσεις για μελλοντική έρευνα.	46
5.4.2. Μελλοντικοί ρόλοι στους παιδικούς σταθμούς.	46
Κεφάλαιο 6ο : Επίλογος.	48
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:	50
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.	55
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:	56
ΕΙΚΟΝΕΣ:	72

Πρόλογος.

Κατά την φοίτηση μου σε αυτό το μεταπτυχιακό, λαμβάνοντας τόσες γνώσεις, μου δημιουργήθηκε η περιέργεια να ερευνήσω την κατάρτιση και την θέληση των παιδαγωγών για αλλαγή της παιδαγωγικής τους δράσης καθημερινά ακολουθώντας την τεχνολογική πορεία της εποχής. Το κίνητρό μου είναι η εσωτερική μου ανάγκη για μεταρρύθμιση και ουσιαστική αλλαγή, για πρακτική εφαρμογή των τεχνολογικών μεθόδων και σύγχρονων παιδαγωγικών θεωριών που μπορούν να βρουν θέση μέσα στον ευαίσθητο χώρο της προσχολικής αγωγής. Οι παιδαγωγοί προσχολικής ηλικίας είναι αυτοί που έχουν την ευθύνη για την διαπαιδαγώγηση και την ανάπτυξη ενός μικρού παιδιού, για τη διαμόρφωση των προσωπικοτήτων των μελλοντικών ενηλίκων. Μέσα από την καθημερινή αλληλεπίδραση με τους συνομήλικους, τα παιδιά μαθαίνουν να συνεργάζονται, να αποκτούν εμπειρίες, να αναπτύσσουν την προσωπικότητά τους, να επικοινωνούν, να χτίζουν πτυχές του χαρακτήρα τους, να εξελίσσονται σε όλους τους γνωστικούς και ψυχοκινητικούς τομείς και να μεγαλώνουν με ποικίλα ερεθίσματα.

Τα παιδιά από πολύ μικρή ηλικία χειρίζονται ηλεκτρονικές συσκευές και smart phones και αυτό συμβαίνει αναγκαστικά εξαιτίας της διάχυτης και απρόσκοπτης χρήσης τους σε κάθε σπίτι. Οι προσλαμβάνουσες για τα παιδιά είναι ποικίλες και πολλαπλές σε όλη την παιδική τους ηλικία. Μπαίνοντας συνεπώς στην κοινωνία του μέλλοντος, τα παιδιά θα χρειαστούν εφόδια, που θα τους επιτρέψουν να διαχειριστούν προς όφελος τους την τεχνολογία έναντι των υπόλοιπων συνομηλίκων, σε όλες τις εκφάνσεις τόσο της επαγγελματικής όσο και της προσωπικής τους ζωής. Έτσι λοιπόν είναι επιτακτική ανάγκη να εισάγουμε την τεχνολογία στον παιδικό σταθμό και να χρησιμοποιηθούν κατάλληλα εκπαιδευτικά προγράμματα που θα οδηγήσουν τα παιδιά στη γνώση της σωστής τεχνολογικής χρήσης ανάλογα με την ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκουν. Δημιουργώντας έναν καινοτόμο παιδικό σταθμό, τα παιδιά μέσα από το παιχνίδι και τα καθημερινά ερεθίσματα θα μπορούν να αποκτούν πολύπλευρες γνώσεις και ιδιαίτερες δεξιότητες χειρισμού και συντονισμού χεριού – ματιού, θα εξελίσσουν το πνεύμα τους, την κριτική τους σκέψη και θα καλλιεργούν την προσωπικότητά τους.

Θα μπορούσε κάποιος σε αυτό το σημείο να δαιμονοποιήσει τη χρήση της τεχνολογίας, βασιζόμενος σε επιστημονικές μελέτες που μιλούν για ακαταλληλότητα και καταστροφή του αμφιβληστροειδούς σε ηλικίες μικρότερες των τριών ετών. Σε ποια ηλικία

θα πρέπει τα παιδιά να χρησιμοποιούν υπολογιστές; Η ερώτηση θεωρείται αβάσιμη επειδή υποθέτει ότι οι υπολογιστές έχουν μόνο μια χρήση. Το ζήτημα δεν είναι πότε αλλά ποιες είναι οι καταλληλότερες χρήσεις των Τεχνολογιών Πληροφορικής στην Εκπαίδευση (ΤΠΕ) από τα παιδιά.¹

Η χρήση κατάλληλων ΤΠΕ μπορεί να είναι πολύ ενεργή, κοινωνική, διανοητικά προκλητική, μορφωτική εμπειρία για τα μικρά παιδιά η οποία ανοίγει νέες δυνατότητες για αυτά σε διάφορες θεματικές περιοχές.²

Έρευνα της Haugland (1992, 1994) μελέτησε για οκτώ μήνες τρεις τάξεις τετράχρονων παιδιών που είχαν στην διάθεση τους υπολογιστές τρεις φορές την εβδομάδα για μια ώρα κάθε φορά. Επιπλέον μελετήθηκε για σύγκριση μια ακόμα τάξη χωρίς πρόσβαση σε υπολογιστές. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι:

- Τα παιδιά σε όλες τις τάξεις με υπολογιστές έχουν σημαντικά μεγαλύτερη ενίσχυση της αυτοεκτίμησης.
- Τα παιδιά που χρησιμοποίησαν μη κατάλληλο για την ηλικία τους λογισμικό επέδειξαν σημαντικά λιγότερη δημιουργικότητα σε αντίθεση με τις άλλες δύο ομάδες.
- Τα παιδιά που εκτέθηκαν σε λογισμικό ανοικτών δραστηριοτήτων έδειξαν ενίσχυση των μη λεκτικών δεξιοτήτων, της μακροπρόθεσμης μνήμης, χειρωνακτική επιδεξιότητα και ανάπτυξη γνώσης.³

Στόχος της διπλωματικής εργασίας είναι να παρουσιασθεί η λειτουργία του παραδοσιακού Βρεφονηπιακού Παιδικού Σταθμού που εξελίσσεται σε έναν καινοτόμο Βρεφονηπιακό Παιδικό Σταθμό με την εισαγωγή και τη χρήση τεχνολογικών μέσων, διδάσκοντας την ψηφιακή παιδαγωγική. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην ιστορική αναδρομή των βρεφονηπιακών παιδικών σταθμών και την λειτουργία τους, καθώς επίσης και στην σημαντικότητα της διαπαιδαγώγησης των μικρών παιδιών και νηπίων από την αρχαιότητα έως σήμερα. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η οργάνωση, ο σκοπός, η αξία του προγραμματισμού και η λειτουργία του παραδοσιακού παιδικού σταθμού στις μέρες μας. Επίσης καθοριστικής σημασίας είναι το ανθρώπινο δυναμικό που πλαισιώνει τους παιδικούς σταθμούς και γίνεται αναφορά στο ρόλο του και στα καθήκοντά του. Στο

¹ Πηγή: Papert (1996).

² Πηγή: Siraj Blatchford & Whitebread (2003).

³ Σταύρος Δημητριάδης, Διδακτική της Πληροφορικής.

τρίτο κεφάλαιο γίνεται περιγραφή της δημιουργίας ενός καινοτόμου βρεφονηπιακού παιδικού σταθμού με τη χρήση τεχνολογικών μέσων εξοπλισμού. Στην συνέχεια στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια να εξελιχθεί σταδιακά, μέσω του εκπαιδευτικού προγράμματός του και των παροχών του, ο παραδοσιακός παιδικός σταθμός σε καινοτόμο. Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται διεξαγωγή έρευνας κατά πόσο οι παιδαγωγοί έχουν τις γνώσεις και τη θέληση να φέρουν την αλλαγή στον κλάδο. Διανέμονται ηλεκτρονικά τετρακόσια είκοσι δύο (422) ερωτηματολόγια σε παιδαγωγούς προσχολικής ηλικίας και μέσω της Google form βγαίνουν τα αποτελέσματα. Μελλοντικές έρευνες μας παροτρύνουν να εξετάσουμε αν τελικά θα επέλθει αλλαγή. Στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο συμπερασματικά αναφέρεται ένα τελικό απόφθεγμα της έρευνας αυτής.

Κεφάλαιο 1ο: Εισαγωγή

Ιστορική αναδρομή βρεφονηπιακών παιδικών σταθμών.

Κατά την αρχαιότητα, η προσχολική αγωγή έπαιζε πολύ σημαντικό και καθοριστικό ρόλο στην ομαλή εξέλιξη, την ηθική και τον χαρακτήρα του ανθρώπου. Ο Πλάτωνας ήταν ο πρώτος που ενίσχυε την σπουδαιότητα του παιχνιδιού, της μουσικής και της επαφής των παιδιών με την φύση. Επίσης υποστήριζε ότι η αγωγή των παιδιών έπρεπε να αρχίζει από ενός χρόνου, για να μπουν τα θεμέλια της μόρφωσης, του χαρακτήρα και της σωματικής ανάπτυξης. Η ανατροφή των μικρών παιδιών να γίνεται οργανωμένα από ειδικούς σε κατάλληλο περιβάλλον. Πολύ σημαντικό θεωρούνταν το παιχνίδι για την πνευματική και σωματική τους ανάπτυξη των παιδιών. (Ρέντζου, 2011).

Τον 6^ο αιώνα π.Χ ο Σωκράτης με τη «μαιευτική» του μέθοδο ήταν ο παιδαγωγός που με την συνεχόμενη αναζήτηση της αλήθειας και του καλού αντικαθιστά την αυταρχική αγωγή με την διδασκαλία της συνεργασίας δασκάλου- μαθητή. Μεγάλοι παιδαγωγοί της εποχής υπήρξαν ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης όπου με τις μεθόδους και τα έργα τους προσέφεραν και επηρέασαν μέχρι και σήμερα. Κι ο Όμηρος με την σειρά του απέδωσε τον όρο «παιδαγωγός», την σημασία του εκπαιδευτή και καθοδηγητή. Στην συνέχεια γύρω στον μεσαίωνα υπάρχει μια φοβερή σύνδεση της παιδαγωγικής με την θεολογία και την διδακτική όπου έχει ως στόχο την δημιουργία των καλών χριστιανών.

Τον 18^ο αιώνα η αξιοπρέπεια του ανθρώπου αλλά και η σοβαρότητα του εκπαιδευτικού έργου άρχισε να αποτελεί το σπουδαιότερο κομμάτι του κάθε πολιτισμού. Η εκπαίδευση παίρνει άλλο χαρακτήρα, κυριαρχεί ο ευσεβισμός. Πολύ αργότερα η προσχολική αγωγή μέσω του έργου πολλών παιδαγωγών άρχισαν να αναβαθμίζεται και να συλλέγει αρκετό επιμορφωτικό υλικό. Θεσπίζονται οι πρώτοι παιδικοί σταθμοί το 1926 όπου σκοπός της ίδρυσης τους είναι η παροχή περίθαλψης αλλά και η διαπαιδαγώγηση των βρεφών και των νηπίων. Η επιτακτική ανάγκη για δημιουργία όλο και περισσότερων παιδικών σταθμών σχετίζεται με τις απαιτήσεις των γονέων για εργασία.

Το 1880 περίπου η Αικατερίνη Λασκαρίδου εξέλιξε την προσχολική αγωγή μέσω της διορατικότητάς της. Δημιούργησε τον πρώτο παιδικό σταθμό το 1901 με νήπια άνω των

4 χρόνων. Το 1895 το κράτος θεσπίζει το νηπιαγωγείο ενώ το 1926⁴ θεσμοθετείτε ο παιδικός σταθμός και το 1937 συντάσσετε ο πρώτος Κανονισμός Εθνικών Σταθμών⁵ σύμφωνα με το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας. Προϋπόθεση φιλοξενίας του νηπίου είναι να εργάζεται η μητέρα και να είναι χαμηλό το οικογενειακό εισόδημα. Όπως επίσης και το νήπιο να είναι υγιές και ηλικίας 2,5 με 5,5. Ξεκίνησαν οι κρατικοί παιδικοί σταθμοί να λειτουργούν, έπειτα κάποιοι από αυτούς υπό την εποπτεία του ΠΙΚΠΑ (Πατριωτικό Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντίληψης)και τέλος η δημιουργείται το «Μητέρα». Οι παραπάνω πρωτοβουλίες, επιχορηγήθηκαν από το ίδιο το Κράτος, προσφέροντας σημαντικές υπηρεσίες στην προσχολική αγωγή και γενικότερα στους βρεφονηπιακούς σταθμούς, αναβαθμίζοντας την έως τότε υγειονομική κατάσταση που υπήρχε. (Γερμανός Δ. , Χώρος και διαδικασίες αγωγής: Η παιδαγωγική ποιότητα του χώρου., 2004).

Από το 1940 μέχρι το 1960 ο διαχωρισμός των δύο δικτύων, των νηπιαγωγείων και των παιδικών σταθμών επισημοποιούνται από το ίδιο το κράτος, το οποίο ενισχύει την αύξηση των νηπιαγωγείων, ενώ αντίθετα ενδιαφέρεται ελάχιστα για τους νεοσύστατους κρατικούς παιδικούς σταθμούς. Χαρακτηριστικά το 1936 λειτουργούσαν στην Ελλάδα 8 κρατικοί παιδικοί σταθμοί, ενώ το 1938 υπήρχαν 450 νηπιαγωγεία⁶. Τα παιδιά ηλικίας κάτω των τριών ετών αγνοούνται εντελώς από την κρατική μέριμνα. Την εποπτεία για την οργάνωση και ίδρυση των βρεφικών σταθμών αναλαμβάνουν φιλανθρωπικά σωματεία, τα οποία προσπαθούν να βοηθήσουν την άπορη μητέρα να εργαστεί. Οι αναλογίες παιδιών – παιδαγωγών ταυτίζονται με τις αναλογίες που είχαν τότε τα ορφανοτροφεία. Τα προσόντα δε των παιδαγωγών για τη θέση της διευθύντριας απαιτούσε Δίπλωμα Διδασκαλείου Νηπιαγωγών, ενώ για τις θέσεις των Βρεφονηπιοκόμων ήταν απόφοιτες από τον τομέα της πρόνοιας. Με τα χρόνια αλλάζει η αναλογία των παιδιών σε 50 παιδιά με μια παιδαγωγό – διευθύντρια κρατώντας τον ασυλιακό προνοιακό χαρακτήρα. (ΕΑΔΑΠ, Εταιρεία για την ανάπτυξη και τη δημιουργική απασχόληση των παιδιών, 2003) .

Το 1960 οι βρεφονηπιακοί σταθμοί αναπτύσσονται με γρήγορους ρυθμούς παρέχοντας φροντίδα και αγωγή σε μικρά παιδιά. Μετά το 1977 αρχίζει να τηρείται

⁴ ΦΕΚ Α' 379 του 1926.

⁵ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ, ΤΣΩΛΗ ΒΙΡΓΙΝΙΑ - "ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΟΥΣΗΣ" - ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ - ΚΑΛΑΜΑΤΑ, 2000 (σελ. 6-7).

⁶ Για την ιστορία των ελληνικών παιδικών σταθμών. Παπαπροκοπίου, Ν (1988) και Παπαθανασίου, Α. (2000) Προγράμματα και δραστηριότητες στους κρατικούς παιδικούς σταθμούς του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας. Αθήνα : τυπωθήτω - Γιώργος Δαρδανός.

παιδαγωγικό πρόγραμμα (αντίγραφο των νηπιαγωγείων του 1962⁷) αλλά συνεχίζει να κρατάει τον ασυλιακό προνοιακό χαρακτήρα του. Με τον καινούργιο νόμο του 1988⁸ εμφανίζεται ως σκοπός ο « παιδοκεντρισμός» στην ιστορία των παιδικών σταθμών. Με το πέρασμα των χρόνων μειώνεται η αναλογία των παιδιών – παιδαγωγών σε 37 παιδιά. Το 1980 ζήτησαν σε παιδικούς σταθμούς απόφοιτες της σχολής Βρεφονηπιοκόμων του ιδρύματος «Μητέρα». Προς το τέλος του 1981 ψηφίστηκε ο νέος κανονισμός λειτουργίας μετά από έντονη κινητοποίηση των παιδαγωγών για να ξεκαθαριστούν οι ρόλοι και τα δικαιώματα τους.

Πλέον οι σταθμοί ανήκουν στους Δήμους και είναι επιτακτικός σκοπός τους να καλύπτουν τις ανάγκες των δημοτών τους προσφέροντας διαπαιδαγώγηση στα παιδιά τους στην προσχολική ηλικία. Οι σύγχρονοι παιδικοί σταθμοί εξυπηρετούν τις σύγχρονες απαιτήσεις των γονέων, ενώ οι κτηριακές εγκαταστάσεις γίνονται με ιδιαίτερη προσοχή και μελέτη, καθιστώντας τους έτσι περισσότερο ευνοημένους και σύγχρονους από ποτέ (Δαράκης– Χατζηκωνσταντίνου, 1981).

⁷ ΦΕΚ Α'124 (1962).

⁸ ΦΕΚ Β'546 (1988).

Κεφάλαιο 2^ο:

Παραδοσιακός Βρεφονηπιακός Παιδικός Σταθμός.

Ο τρόπος με τον οποίο είναι οργανωμένος ένας βρεφονηπιακός σταθμός, υποδεικνύει το επιμορφωτικό μοτίβο που ακολουθεί και έτσι γίνεται ξεκάθαρο το είδος των στοιχείων που θέτει ως στόχο να καλλιεργήσει ο κάθε σταθμός κατά προτεραιότητα. Η έκαστη θεωρητική σχολή εμφανίζει δυνατά σημεία και δίδει έμφαση στα εκπαιδευτικά συστήματα που θεωρεί ως τα πιο αποδοτικά (Παπανικολάου, 1999).

Οι βρεφονηπιακοί σταθμοί λειτουργούν όλα αυτά τα χρόνια για να βοηθήσουν την εργαζόμενη μητέρα αλλά και για διαπαιδαγωγήσουν τα παιδιά από μικρή ηλικία. Αποτελούν χώρο αγωγής, φροντίδας και ασφαλούς διαμονής. Οι ώρες λειτουργίας τους είναι: 7:00 πμ – 4:00 μμ. Οι χώροι τους (εσωτερικοί –εξωτερικοί) είναι ειδικά διαμορφωμένοι που πληρούν τα μέτρα ασφαλείας. Το εξειδικευμένο προσωπικό είναι επιστημονικά καταρτισμένο ώστε να προάγει τα παιδιά να αναπτύσσονται ολόπλευρα σωματικά, νοητικά, κοινωνικά και συναισθηματικά. Παρέχεται ημερήσια υγιεινή διατροφή και φροντίδα και τηρούνται οι κανόνες υγιεινής που καθορίζονται από την εκάστοτε νομοθεσία. Τα παιδιά χωρίζονται σε ηλικιακές ομάδες ανά τάξη ώστε να καλύπτονται και να αναπτύσσονται οι ανάγκες τους ολόπλευρα όπως ορίζεται στην διακήρυξη των παιδικών δικαιωμάτων.

Οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών θεμελίωσαν τα δικαιώματα του ανθρώπου, την αξιοπρέπεια και την αξία της ανθρώπινης προσωπικότητας την οποία οφείλει στο παιδί δημιουργώντας τη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού. Σύμφωνα με αυτές τις αρχές το κάθε παιδί έχει όλα τα δικαιώματα, όλες τις ευκαιρίες και δυνατότητες να μπορέσει να αναπτυχθεί σωματικά, ψυχικά, ηθικά, πνευματικά και κοινωνικά, με τρόπο φυσιολογικό και υγιεινό και σε συνθήκες ελευθερίας και αξιοπρέπειας. Από την στιγμή της γέννησης του έχει δικαίωμα να έχει όνομα, εθνικότητα, κοινωνική ασφάλιση, να μεγαλώνει και να αναπτύσσεται με υγεία. Έχει το δικαίωμα ικανοποιητικής διατροφής, στεγάσεως, ψυχαγωγίας και ιατρικής περιθάλψεως. Επίσης το παιδί έχει ανάγκη, για την πλήρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, από αγάπη και κατανόηση. Θα μεγαλώνει, όπου είναι δυνατόν, με την ευθύνη και την φροντίδα των γονέων του και πάντοτε σε μια ατμόσφαιρα στοργής και ηθικής και υλικής ασφάλειας. Το παιδί της τρυφερής ηλικίας, δεν θα αποχωρίζεται από την μητέρα του παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Η κοινωνία

και οι δημόσιες υπηρεσίες θα έχουν το καθήκον να παρέχουν ιδιαίτερη φροντίδα στα παιδιά χωρίς οικογένεια και στα παιδιά που δεν έχουν επαρκή μέσα συντηρήσεως. Η παροχή κρατικών επιδομάτων και άλλης βοήθειας για τη συντήρηση των παιδιών πολυμελών οικογενειών είναι επιθυμητή. Στο παιδί αναγνωρίζεται το δικαίωμα της εκπαίδευσης, η οποία θα παρέχεται δωρεάν και θα είναι υποχρεωτική, στη στοιχειώδη τουλάχιστον βαθμίδα. Στο παιδί θα παρέχεται μια εκπαίδευση που θα προάγει τη γενική παιδεία του και θα του δώσει τη δυνατότητα με βάση την αρχή της ισότητας των ευκαιριών να αναπτύξει τις ικανότητές του, την ατομική του κρίση και το αίσθημα της ηθικής και κοινωνικής ευθύνης του και να γίνει ένα χρήσιμο μέλος της κοινωνίας. Τα πραγματικά συμφέροντα του παιδιού θα αποτελούν την κατευθυντήρια αρχή εκείνων που είναι υπεύθυνοι για την εκπαίδευση και την καθοδήγησή του. Η ευθύνη αυτή ανήκει κατά πρώτο λόγο στους γονείς του.

Επιπλέον το παιδί θα έχει κάθε ευκαιρία για παιχνίδι και ψυχαγωγία, που πρέπει να κατευθύνονται προς τους ίδιους σκοπούς που επιδιώκει και η εκπαίδευση. Η κοινωνία και οι δημόσιες υπηρεσίες θα επιδιώξουν να προωθήσουν την απόλαυση του δικαιώματος αυτού. Σε κάθε περίπτωση από τους πρώτους που θα απολαμβάνουν προστασία και περίθαλψη είναι τα παιδιά τα οποία προστατεύονται από κάθε μορφή εγκατάλειψης, σκληρότητας και εκμετάλλευσης. Δεν θα είναι αντικείμενο κανενός είδους συναλλαγής και δεν θα προσλαμβάνονται σε εργασία πριν φτάσουν στη κατάλληλη κατώτατη ηλικία. Σε καμία περίπτωση δεν θα εξαναγκάζεται ή θα του επιτρέπεται να απασχολείται σε εργασία ή επάγγελμα που θα ζημιώνει την υγεία ή την εκπαίδευσή του ή θα παρεμποδίζει την σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξή του. Θα προστατεύεται από κάθε ενέργεια που μπορεί να ενθαρρύνει φυλετικές, θρησκευτικές ή όποιας άλλης μορφής διακρίσεις. Τέλος θα ανατρέφεται με πνεύμα κατανόησης, ανοχής, φιλίας μεταξύ των λαών, ειρήνης και παγκόσμιας αδελφοσύνης και με πλήρη συναίσθηση ότι η δραστηριότητα και οι ικανότητές του πρέπει να αφιερώνονται στην εξυπηρέτηση των συνανθρώπων του.⁹

⁹ Διακήρυξη των δικαιωμάτων των παιδιών (1959), Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών –UNICEF.

2.1 Σκοπός Παιδικών, Βρεφικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών.

Οι Παιδικοί, Βρεφικοί και Βρεφονηπιακοί Σταθμοί αποτελούν κυρίως δομές αγωγής και διαπαιδαγώγησης για παιδιά προσχολικής ηλικίας με στόχο:

- Να παρέχουν προσχολική αγωγή και διαπαιδαγώγηση σύμφωνα με τα πλέον σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα.
- Να βοηθούν τα παιδιά να αναπτυχθούν σωματικά, νοητικά, συναισθηματικά και κοινωνικά.
- Να ευαισθητοποιούν τους γονείς πάνω σε θέματα σύγχρονης παιδαγωγικής και ψυχολογίας, προσφέροντάς τους πληροφόρηση και καθοδήγηση.
- Να βοηθούν τα παιδιά προσχολικής ηλικίας στην ομαλή μετάβασή τους από το οικογενειακό στο σχολικό περιβάλλον, αλλά και στο ευρύτερο κοινωνικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο.
- Να παρέχουν ημερήσια διατροφή και φροντίδα στα παιδιά που φιλοξενούν τηρώντας τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας.
- Να διευκολύνουν τους εργαζόμενους και τους άνεργους γονείς.¹⁰

2.2. Λειτουργία Παιδικών και βρεφονηπιακών Σταθμών.

Σύμφωνα με το Πρότυπο Κανονισμό Λειτουργίας Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών ισχύει:

1. Η λειτουργία των Παιδικών, Βρεφικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών αρχίζει την 1η Σεπτεμβρίου και λήγει την 31η Ιουλίου του επομένου έτους, επί πέντε ημέρες την εβδομάδα, δηλαδή από Δευτέρα έως Παρασκευή.
2. Σε περιοχές που η απασχόληση των εργαζόμενων γονέων κορυφώνεται κατά τη θερινή περίοδο (αγροτικές-τουριστικές), ο Σταθμός μπορεί να λειτουργεί το μήνα Αύγουστο και να διακόπτει την λειτουργία του για ένα μήνα κατά τη διάρκεια των μηνών Μαΐου-Σεπτεμβρίου.
3. Οι Σταθμοί δεν λειτουργούν από 24 Δεκεμβρίου μέχρι και την 5η Ιανουαρίου, καθώς και από τη Μεγάλη Πέμπτη μέχρι και την Κυριακή του Θωμά.

¹⁰ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Νέος Πρότυπος Κανονισμός λειτουργίας.

4. Οι Σταθμοί δεν λειτουργούν κατά τις επίσημες αργίες των Δημοσίων Υπηρεσιών, την ημέρα της εορτής του Πολιούχου της έδρας του Σταθμού και την ημέρα της τοπικής εθνικής εορτής.

5. Η λειτουργία των Σταθμών αρχίζει από την 7:00 ώρα λήγει την 16:00 ώρα. Με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του νομικού προσώπου ή του Δημοτικού Συμβουλίου, σε περίπτωση που ο Σταθμός λειτουργεί ως υπηρεσία του Δήμου, μπορεί να παρατείνεται έως και δύο (2) ώρες επιπλέον το ωράριο λειτουργίας του Σταθμού. Για την υπερωριακή απασχόληση του προσωπικού εφαρμόζονται οι ισχύουσες διατάξεις.¹¹

¹¹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Νέος Πρότυπος Κανονισμός λειτουργίας.

2.2.1. Οργάνωση και Διοίκηση.

Την Οργάνωση σαν ορολογία μπορούμε να την παραθέσουμε σαν ένα σύνολο διαδικασιών ή ενεργειών που συγκροτούν και τελειοποιούν τις σχέσεις των μερών του όλου.¹² Επίσης είναι η συστηματική διάταξη, διευθέτηση των μερών ενός συνόλου, έτσι ώστε να αποτελέσει ένα καλά οργανωμένο σύνολο¹³. Η οργάνωση επηρεάζεται από τρία στοιχεία: το χώρο, τα υλικά-αντικείμενα και τα πρόσωπα. Η τάξη είναι το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό στοιχείο της οργάνωσης. Το να τοποθετείται το κάθε αντικείμενο στην κατάλληλη θέση είναι κάτι που μαθαίνεται στα παιδιά από πολύ μικρή ηλικία. Έτσι λοιπόν και σε έναν βρεφονηπιακό σταθμό πρέπει να υπάρχει οργάνωση είτε αυτός είναι παραδοσιακός είτε είναι καινοτόμος. Αν αξιοποιηθούν και τα τρία στοιχεία που αναφέραμε πιο πάνω τότε επόμενο βήμα είναι στην παιδαγωγό όπου με την φαντασία της και την διάθεσή της μπορεί να οργανώσει το χώρο με τη δική της ταυτότητα.

Από την άλλη πλευρά έχουμε την διοίκηση που διακρίνεται σε δύο έννοιες στην οργανική και στην λειτουργική. Υπό την οργανική έννοια καταγράφεται η ταύτιση προσώπων που λειτουργούν υπό φάσμα κανόνων δικαίου και φέρουν δικαιώματα, αρμοδιότητες και υποχρεώσεις αναφορικά με την άσκηση αυτής της δραστηριότητας. (Σπηλιωτόπουλος, 2015) Υπό την λειτουργική έννοια αναφέρεται στην δραστηριότητα νομικών πράξεων και υλικών ενεργειών.

Όταν γίνεται σωστή διοίκηση και σωστός συντονισμός πόρων τότε η εκπαιδευτική διαδικασία έχει άριστα αποτελέσματα. Ο σχεδιασμός, ο προγραμματισμός, η οργάνωση διεύθυνσης και ηγεσίας, όπως και η λήψη αποφάσεων οδηγούν σε επιτυχημένη λειτουργία του φορέα.

¹² Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια, σελ. 565.

¹³ Υδρία, σελ. 2897.

2.2.2. Σχεδιασμός - Προγραμματισμός .

Για την σωστή λειτουργία των βρεφονηπιακών σταθμών χρειάζεται να ακολουθείται ο σχεδιασμός του προγράμματος αλλά και οι μελλοντικές προβλέψεις και υποθέσεις.

Η ιεράρχηση των σχεδίων τα οποία μπορεί να είναι συμβατά ή αλληλοεξαρτώμενα και να αφορούν τα διάφορα τμήματα, είναι σημαντικό στοιχείο. Με αυτόν τον τρόπο, μπορεί να γίνει και η διαδικασία διαμόρφωσης της στρατηγικής που θα ακολουθηθεί αργότερα. Για να μπορέσουν οι οργανισμοί να αναπτύξουν έναν στρατηγικό σχεδιασμό, χρειάζεται να λάβουν υπόψη πως και το εξωτερικό περιβάλλον είναι υψίστης σημασίας και επιφέρει τόσο ευκαιρίες όσο και απειλές. Έτσι, ο Οργανισμός δύναται να επηρεάσει τα αποτελέσματα του Μάνατζμεντ μέσα από στρατηγικές επιλογές που επιτυγχάνονται μέσω της διαδικασίας του σχεδιασμού. (Χυτήρης, Οργανωσιακή συμπεριφορά, 2001).

Η έννοια του προγραμματισμού είναι η διαδικασία καθορισμού στόχων και η επιλογή μελλοντικών ενεργειών. Αρχικό επίπεδο προγραμματισμού είναι να γνωρίζουμε την κατάσταση του φορέα, ώστε να μελετηθεί και έπειτα να δρομολογηθούν τα αντίστοιχα βήματα που πρέπει να γίνουν. Στην πορεία εντοπίζονται τα προβλήματα και οι δυσκολίες έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Ο προγραμματισμός συμβάλλει αποτελεσματικά στην ορθή αξιοποίηση και απόκτηση των πόρων που απαιτούνται για την οργάνωση. Μπορεί να καθορίζει το πόσο αποτελεσματικές είναι οι υπόλοιπες λειτουργίες της διοίκησης π.χ. η διεύθυνση, η οργάνωση, ο έλεγχος και η στελέχωση. Τέλος, γενικότερα συμβάλλει στην επιτυχημένη οργάνωση. (Σαΐτης, 2008).

2.2.3. Διεύθυνση και ηγεσία

Η διεύθυνση και ηγεσία είναι βασικές έννοιες στις διαπροσωπικές σχέσεις των εργαζομένων. Αφορά την στελέχωση των βρεφονηπιακών σταθμών, την τμηματοποίηση και την ιεραρχία στα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις. (Χολέβας, Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων: Θεωρία και Πράξη Management, 1991).

Σύμφωνα με τον Hemphill το 1968 έγραψε για την ηγεσία ότι ως έννοια είναι ασαφής και συγκεχυμένη, η σημασία της όμως δείχνει σύνθεση φαινομένων ισχύος, εξουσίας κι επιρροής. Η Μπουραντά το 1984 αναγνωρίζει την ηγεσία ως σημαντική παράμετρο της

διοίκησης που ασκείται είτε «εκ των άνω» είτε μέσω διαλεκτικής αλληλεπίδρασης «ηγέτη» και υφισταμένων του και αποβλέπει, κυρίως, στη ρύθμιση νοοτροπιών και συμπεριφορών των εργαζομένων σε αναφορά με τις συνθήκες του περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιούνται για την επίτευξη του μέγιστου δυνατού προσδοκώμενου αποτελέσματος. (Μπουραντά, 1984).

Ο αντίστοιχος διευθυντής σε έναν οργανισμό λαμβάνει αποφάσεις, ώστε να μπορέσει να οδηγήσει την ομάδα του, τους συνεργάτες του στην επίτευξη στόχων και στην αποτελεσματικότητα. Πρέπει να εμπνέει, να ενεργοποιεί και να συντονίζει μέσα από το πλέγμα της επικοινωνίας και των σχέσεων. Έχει να συνεργαστεί με έμπυχο προσωπικό το οποίο το κατευθύνει με βούληση, καλύπτοντας τις ανάγκες τους, τις συνήθειες τους και δίνοντας τους κίνητρα μέσα από συνεκτικές, συνεργατικές κι ενσυνείδητες δραστηριότητες, οι οποίες προδιαγράφουν την αποτελεσματική επίτευξη των παιδαγωγικών σκοπών με θετικές προεκτάσεις στην κοινωνική ζωή. (Σαϊτής, 2008).

2.2.4. Η διοίκηση ενός σταθμού προσχολικής αγωγής

Ένας βρεφονηπιακός παιδικός σταθμός διοικείται από έμπειρο πτυχιούχο παιδαγωγό, είτε Νηπιαγωγό είτε Βρεφονηπιαγωγό. Ο κάθε σταθμός έχει τον/την Προϊστάμενο/η που ευθύνεται για την σωστή λειτουργία του τμήματός του. Το υπόλοιπο προσωπικό που εργάζεται είναι οι πτυχιούχοι παιδαγωγοί, οι βοηθοί βρεφοκόμοι, οι υπάλληλοι καθαριότητας, οι μάγειρες, ο ψυχολόγος και ο παιδίατρος. Ο καθένας έχει το καθήκοντολόγιό του που του ορίζει ποιες είναι οι αρμοδιότητές του. Όλο το προσωπικό είναι υποχρεωμένο να συμβάλλει στην εύρυθμη λειτουργία του παιδικού σταθμού, να καλλιεργεί και να αναπτύσσει τις γνώσεις του παρακολουθώντας τις επιστημονικές εξελίξεις και βέβαια να εκτελεί ευσυνείδητα τα καθήκοντά του.

Συγκεκριμένα το παιδαγωγικό προσωπικό έχει την απόλυτη ευθύνη στην φροντίδα της ψυχοσωματικής υγείας και ψυχοκινητικής εξέλιξης των παιδιών. Να ακολουθεί το ημερήσιο πρόγραμμα απασχόλησης, να βοηθάει τα παιδιά στην ικανοποίηση των ατομικών τους αναγκών, ενθαρρύνοντάς την αυτοεξυπηρέτηση τους, να ενημερώνει σχετικά με την υγεία του παιδιού τους αρμόδιους, να προσφέρει υπομονή και στοργή για να αναπτύξουν την προσωπικότητά τους, επιδιώκοντας την δημιουργία συγκέντρωσης,

εμπιστοσύνης και αυτενέργειας. Δεν επιτρέπεται η λεκτική, ψυχολογική και σωματική βία, η προσβολή της προσωπικότητας και η σωματική τιμωρία. Ενημερώνει για την εξέλιξη του παιδιού όπως επίσης και για τις εκδηλώσεις και δραστηριότητες του σταθμού. Ο βοηθός παιδαγωγός βοηθάει τον παιδαγωγό σε ότι χρειάζεται. Ο κοινωνικός λειτουργός συμβάλλει στην πρόληψη ή αντιμετώπιση προβλημάτων των παιδιών. Η μαγείρισσα ή μάγειρας είναι υπεύθυνος για την επιμελημένη και έγκαιρη παρασκευή του φαγητού σύμφωνα με τους όρους υγιεινής. Το προσωπικό καθαριότητας εκτελεί τις εργασίες καθαριότητας των εσωτερικών και εξωτερικών χώρων που τους αναθέτει η προϊσταμένη του παιδικού σταθμού. Ο παιδίατρος εξετάζει τα παιδιά κάθε 15 ημέρες και παρακολουθεί την ανάπτυξη του κάθε παιδιού. Ο ψυχολόγος παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες σε θέματα ψυχολογικής υποστήριξης. Επίσης βοηθάει και συμβουλεύει το παιδαγωγικό προσωπικό στην καλύτερη απόδοση στην εργασία τους με διαλέξεις και συζητήσεις. Ο διατροφολόγος παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες στο σχεδιασμό, προγραμματισμό και στην εκτέλεση του προγράμματος διατροφής των βρεφών και των νηπίων.¹⁴ Υπάρχει και το διοικητικό προσωπικό των παιδικών σταθμών το οποίο αναλαμβάνει όλη την γραφειοκρατία όπως την αλληλογραφία και την εσωτερική διακίνηση εγγράφων.

2.3. Ο ρόλος των παιδαγωγών.

Οι ενήλικες είναι αυτοί που διασφαλίζουν την υγιή ανάπτυξη και μάθηση σε ένα παιδί. Ο ρόλος του παιδαγωγού είναι πολύ σημαντικός γιατί είναι αυτός που αγωνίζεται να βρει την ισορροπία ανάμεσα στη μάθηση που ξεκινάει με την πρωτοβουλία των παιδιών υποστηρίζοντάς τα και καθοδηγώντας τα. Οι παιδαγωγοί υποστηρίζουν την ανάπτυξη των παιδιών και τους παρέχουν βασικές γνώσεις και δεξιότητες. Εκτιμούν, σέβονται και αποδέχονται όλα τα παιδιά με αξιοπρέπεια. Θέτουν ως πρώτη τους προτεραιότητα να γνωρίσουν το κάθε παιδί ξεχωριστά, να δημιουργήσουν μαζί τους μια θετική σχέση προσαρμόζοντας τις αντιδράσεις τους στις ποικίλες ανάγκες, ενδιαφέροντα και δυνατότητες του κάθε παιδιού. Η διαρκής εγρήγορση που έχουν καθημερινά οι παιδαγωγοί τους παρέχουν την ικανότητα να γνωρίζουν αποτελεσματικές τακτικές για να ελαττώνουν το άγχος των παιδιών και να τα βοηθούν να αναπτύσσουν αυτοπειθαρχία.

¹⁴ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Νέος Πρότυπος Κανονισμός λειτουργίας.

Λειτουργούν σαν πρόσωπα αναφοράς που μεριμνούν για τη σύνδεση του παιδιού με το πρώτο οργανωμένο περιβάλλον εκτός οικογενείας και βοηθούν να γίνει αυτή η μετάβαση με τον ομαλότερο τρόπο. Βοηθούν τους γονείς να διαχειρίζονται θέματα ψυχοσυναισθηματικής φύσεως για τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους, αλλά και πιο πρακτικά ζητήματα που αφορούν στην καθημερινότητα του παιδιού όπως είναι η διατροφή, η καθαριότητα, η αυτονομία σε όλες του τις κινήσεις. Στέκονται αρωγοί στα πρώτα πολύ σημαντικά βήματα των παιδιών που θα τα προωθήσουν στην κοινωνικοποίηση, στην ένταξη στην κοινωνία των ενηλίκων

Οι παιδαγωγοί είναι αυτοί που παρέχουν στα παιδιά μια ποικιλία εμπειριών, δραστηριοτήτων, σχεδίων εργασίας, υλικών, προβλημάτων και ιδεών για να εξερευνήσουν, να ανακαλύψουν, εξασφαλίζοντας ότι όλα αξίζουν της προσοχής και του ενδιαφέροντος των παιδιών. (COPPLE, 1998).

Σύμφωνα με τον Pestalozzi, « κάθε διαταγή, κάθε μέθοδος, κάθε παιδαγωγική τέχνη πρέπει να ξεκινάει από την αγάπη». Το κυριότερο στοιχείο που πρέπει να έχει ένας παιδαγωγός είναι η αγάπη, η αγάπη για τα παιδιά, η αγάπη για δημιουργία, η αγάπη για γνώση, η αγάπη για το συμφέρον του παιδιού. Ο παιδαγωγός έχει πολλούς ρόλους, οι οποίοι μερικές φορές έρχονται σε αντίθεση και σε σύγκρουση της γραφειοκρατίας με την συναίσθηση του ρόλου του και του έργου του. Ο σεβασμός στην προσωπικότητα του κάθε παιδιού κάνει τον παιδαγωγό να ξεχωρίζει, να παρέχει ωφέλιμες γνώσεις, να μαθαίνει στα παιδιά ενσυναίσθηση και ευγένεια.

Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της προσωπικότητας του παιδαγωγού είναι η ικανότητα λήψης πρωτοβουλιών, η ευγένεια, η υπομονή και η επιμονή, η καταδεκτικότητα, η ειλικρίνεια, η αντικειμενικότητα, η κοινωνικότητα, η δικαιοσύνη, η αισιοδοξία, ο ενθουσιασμός, το κέφι, το χιούμορ και κυρίως ο σεβασμός στα δικαιώματα του παιδιού και γενικότερα η αγάπη προς το παιδί. Οφείλει, λοιπόν, ο παιδαγωγός να αποτελεί ολοκληρωμένη προσωπικότητα, διότι διαμορφώνει την προσωπικότητα και το χαρακτήρα μικρών παιδιών.¹⁵

¹⁵ Αναστάσιος Πολίτης, Σημειώσεις του μαθήματος Παιδαγωγικά.

Κεφάλαιο 3^ο : Καινοτόμος βρεφονηπιακός σταθμός.

Με τον όρο **καινοτομία** εννοείται η νέα και πρωτοποριακή ιδέα για την υλοποίηση κάποιου πράγματος ή η νέα διαδικασία αυτής της υλοποίησης, καθώς επίσης και η εφαρμογή νέων εφευρέσεων ή ανακαλύψεων για την πραγματοποίηση κάποιου αποτελέσματος.¹⁶

Ως καινοτομία ορίζεται ένα σύνολο ενεργειών που εμπεριέχουν και προωθούν νέες αντιλήψεις για την αγωγή, αναφορικά με την αλλαγή αρχών και πεποιθήσεων, την εφαρμογή νέων διδακτικών προσεγγίσεων και τη χρήση νέων διδακτικών μέσων. Ανάγκη για την καινοτομία αποτελεί η συνεχής εξέλιξη της κοινωνίας και προσαρμογή της αγωγής των μικρών παιδιών στις νέες κοινωνικές συνθήκες, περιβάλλοντα και προσδοκίες. Αναγνωρίζει την ανάγκη της ανάπτυξης και προώθησης νέων, καινοτόμων λύσεων, προκειμένου να επιτύχει την προσαρμογή στις μεταβολές του περιβάλλοντος.

Η καινοτομία στην αγωγή, μέσα από την εφαρμογή εναλλακτικών μεθόδων και μέσων διδασκαλίας καθώς και επαναπροσδιορίζοντας την συνολική παιδαγωγική προσέγγιση που τις υποστηρίζει. (Βιτούλης.Μ., 2011).

3.1. Καινοτόμος βρεφονηπιακός παιδικός σταθμός.

Η προσχολική αγωγή έχει ανάγκη από μια πρωτοποριακή ιδέα από μία καινοτομία. Δημιουργώντας έναν βρεφονηπιακό σταθμό που θα δίνει τεχνολογικά ερεθίσματα καθημερινά, θα δίνει την δυνατότητα στα παιδιά από μικρή ηλικία να ανακαλύπτουν, να πειραματίζονται, να δημιουργούν και να αποκτούν άλλου είδους γνώσεις, οι οποίες θα τα βοηθούν να εξελιχθούν μελλοντικά. Η εφαρμογή νέων τεχνολογιών έχει ευεργετικά αποτελέσματα στην νοητική ανάπτυξη των παιδιών. Η καθοδήγηση από έναν ενήλικα διακριτικά αλλά και η εφαρμογή των τεχνολογιών πάντα σε συνεργασία, αλληλεπίδραση και κλίμα επικοινωνίας έχει ως αποτέλεσμα την γρήγορη και κατανοητή κατάκτηση γνώσης αλλά και την άμεση κοινωνικοποίηση. Κατά τον Lewin (Lewin, 2000) οι τεχνολογικές δραστηριότητες αποτελούν ενδιαφέρουσες δραστηριότητες για τα μικρά παιδιά,

<https://el.wikipedia.org/wiki/Καινοτομία> ¹⁶

διατηρώντας μια παιγνιώδη ατμόσφαιρα στη σχολική τάξη, γεγονός που συμβάλλει θετικά στη συγκέντρωση προσοχής των παιδιών.

3.2. Επικοινωνία και καινοτομία στην εξέλιξη του παιδιού.

Ζούμε σε μια εποχή που τα πάντα γύρω μας αλλάζουν με φοβερά αυξανόμενο ρυθμό κυρίως ότι αφορά τις τεχνολογίες και τις νέες εφευρέσεις. Σε αυτό το πνεύμα της αλλαγής ο παιδαγωγός προσπαθεί να ενεργήσει με μεγαλύτερη αυτονομία, επηρεασμένος από το πνεύμα της αλλαγής. Μεγάλη επιρροή ασκούν οι Νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση αλλά και στην προσχολική αγωγή. Έτσι λοιπόν ο παιδαγωγός θα πρέπει να είναι ενήμερος και εκπαιδευμένος σε ότι έχει σχέση με την τεχνολογία και πως μπορεί να την εισάγει σε έναν παιδικό σταθμό εκπαιδύοντας και τα παιδιά.

Σημαντικό κομμάτι στην διαπαιδαγώγηση στον παιδικό σταθμό είναι να σταματήσει το δασκαλοκεντρικό σύστημα και να δοθεί η ευκαιρία στα παιδιά να καθοδηγήσουν, να ανακαλύψουν και να πειραματιστούν με την βοήθεια του παιδαγωγού σε ρόλο συντονιστή.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της νέας κοινωνικής πραγματικότητας, την αβεβαιότητα και τις ραγδαίες μεταβολές, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να εστιάσουν το ενδιαφέρον τους στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, αφού γίνεται πλέον αντιληπτό ότι η εκπαίδευση που προάγει την ανάπτυξη της δημιουργικής σκέψης είναι σημαντική για τη δημοκρατική λειτουργία της κοινωνίας, καθώς οι δημιουργικοί άνθρωποι μπορούν να προσεγγίσουν τα πολυδιάστατα προβλήματα και να δώσουν λύσεις αξιοποιώντας τη φαντασία, την αφαιρετική σκέψη και την εναλλακτική θέαση των πραγμάτων. (Αναστασιάδης, 2014).

Από την άλλη πλευρά τα παιδιά απολαμβάνουν τις τεχνολογίες γιατί τα βοηθά μέσα από το παιχνίδι να σκέφτονται και να λύνουν πολλές απορίες τους. Τα ενδιαφέροντά τους αλλά και οι απαιτήσεις τους προσαρμόζονται στις απαιτήσεις του κάθε λογισμικού που αντίστοιχα είναι για την ηλικία τους.

Ο εξοπλισμός της αίθουσας πρέπει να εξυπηρετεί τις νέες ανάγκες των παιδιών και να αναπτύσσει τις διαφορετικές μορφές επικοινωνίας. Τα τραπέζια των παιδιών θα ενώνονται μεταξύ τους σε ποικίλους σχηματισμούς ανάλογα με το θέμα που δουλεύεται κάθε φορά εξυπηρετώντας τους παιδαγωγικούς στόχους. Θα δημιουργούνται διαδραστικά περιβάλλοντα όπου τα παιδιά μέσα από το υλικό που θα τους διαθέτουμε θα έχουν

εναλλακτική κατανόηση εννοιών. Για παράδειγμα δουλεύετε η θεματική ενότητα «το Ανθρώπινο Σώμα» μέσα από τρισδιάστατες εικόνες τα παιδιά τους μύες του σώματος, τα όργανα κ.α.

Το Δίκτυο επικοινωνίας είναι το μέσο στο οποίο οι γονείς θα μπορούν να επικοινωνούν ηλεκτρονικά με τον παιδικό σταθμό, με την δασκάλα για ότι χρειάζονται, αλλά και μεταξύ τους. Επίσης θα μπορούν να παρακολουθούν δραστηριότητες που θα γίνονται στο χώρο του παιδικού σταθμού ώστε να υπάρχει μια ακολουθία του θέματος που έχει δουλευτεί και στο σπίτι. Θα δημιουργηθεί ομάδα γονέων όπου με την συνεργασία του σχολείου, οι γονείς θα ενημερώνονται μέσα από ομιλίες, σεμινάρια και δράσεις για τη καλύτερη διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους.

Η παιδαγωγός σε συνεργασία με τους υπόλοιπους συνεργάτες θα παρακολουθεί συστηματικά και θα καταγράφει τις δεξιότητες, τις γνώσεις, τις ικανότητες σε καθημερινές ενασχολήσεις που έχουν σχέση με την πρόοδο του παιδιού σε πορτφόλιο. Πορτφόλιο είναι η σκόπιμη και συστηματική συλλογή δεδομένων που αφορούν την ανάπτυξη του παιδιού αλλά και ο τρόπος παρουσίασης των προσπαθειών και επιτευγμάτων του. Επίσης είναι ένα σημαντικό και αποτελεσματικό μέσο καταγραφής της πορείας του νηπίου όπου αξιολογείται η ανάπτυξη και η μαθησιακή εξέλιξη του. Αποτελεί μέσο επικοινωνίας με τους γονείς όπου ενημερώνονται, συμμετέχουν, αξιολογούν και σχολιάζουν την πορεία του παιδιού τους. Από την άλλη πλευρά τα παιδιά συμμετέχοντας σε αυτό δημιουργούνται αισθήματα αυτοπεποίθησης, παρατηρούν που βελτιώθηκαν και σε ποιους τομείς εξελίχθηκαν. (Αντωνοπούλου, 2012).

3.3. Καινοτόμες τάξεις δραστηριοτήτων.

Η καινοτομία έρχεται στο χώρο του παιδικού σταθμού και φέρνει την αλλαγή. Οι δράσεις στηρίζονται σε ένα μεγάλο μέρος στα γεγονότα που θα παρατηρούν και θα γνωρίζουν μέσα από την βιωματική διαδικασία.

3.3.1. Αίθουσα εικονικής πραγματικότητας.

Η αίθουσα αυτή θα βασίζεται σε τρισδιάστατες στερεοσκοπικές μονάδες απεικόνισης, με ανιχνευτή της κίνησης του κεφαλιού, του χεριού ή του σώματος και στερεοσκοπικό ήχο. Η Εικονική Πραγματικότητα είναι μια εμπειρία εμπύθισης που χρησιμοποιεί όλες τις αισθήσεις. (Γιαννακά, 2006).

Έτσι λοιπόν τα παιδιά μπαίνοντας σε αυτό τον χώρο θα ταξιδεύουν και θα γνωρίζουν συμμετέχοντας μέσα στο εικονικό περιβάλλον το αντίστοιχο θέμα που θα δουλεύεται π.χ. η θεματική ενότητα είναι το διάστημα, τα παιδιά μεταμορφώνονται σε αστροναύτες και περπατάνε στο φεγγάρι. Τα παιδιά θα κατανοούν τις έννοιες καλύτερα μέσα σε αυτή την αίθουσα διότι η βιωματική εμπειρία τους θα τα βοηθάει να ζουν το κάθε θέμα. Έστω ότι η θεματική ενότητα είναι «τα ζώα της ζούγκλας», τα παιδιά περπατάνε μέσα στην ζούγκλα και παρατηρούν τα ζώα που ζουν μέσα σε αυτήν, ακούνε τους ήχους των ζώων και αισθάνονται ότι τα χαϊδεύουν.

Εικόνα 1. Χώρος εικονικής πραγματικότητας.

3.3.2. Χώρος διαδραστικού πίνακα.

Ο διαδραστικός πίνακας είναι μια ψηφιακή συσκευή που τα παιδιά αλληλεπιδρούν με τα εικονιζόμενα αντικείμενα χρησιμοποιώντας την αφή. Δημιουργώντας ένα χώρο με αυτή την συσκευή το παιδί έχει ενεργή εμπλοκή στην διαδικασία της γνώσης και της

μάθησης. Επίσης η ποικιλία των αναπαραστάσεων προσελκύει το ενδιαφέρον των παιδιών. Με το οπτικοακουστικό και κιναισθητικό στυλ μάθησης, τα παιδιά αυξάνουν την αυτοπεποίθησή τους, μαθαίνουν να συνεργάζονται, αναπτύσσουν κοινωνικές και προσωπικές δεξιότητες, ενθουσιάζονται και αφομοιώνουν τις πιο σύνθετες έννοιες. Δημιουργεί μια πιο ευχάριστη και ενδιαφέρουσα μαθησιακή ατμόσφαιρα, όπως επίσης δίνει κίνητρο στα παιδιά να συμμετέχουν. Τα παιδιά μπορούν να κατανοούν με μεγαλύτερη ευκολία τις προμαθηματικές έννοιες ανάλογα με την ηλικία τους. Τους αυξάνει τον ενθουσιασμό και το ενδιαφέρον τους πάνω στο θέμα που δουλεύουν.

Έστω ότι σε πιο μικρές ηλικίες δουλεύουμε την θεματική ενότητα «τα μέρη του σώματός μας». Μαθαίνουν τα παιδιά να εκφράζουν τα μέρη του σώματός τους, να τα δείχνουν, να τα κινούν, να συνεργάζονται και να δείχνουν του φίλου τους κι όλα αυτά μέσα από παιχνίδι. Σε παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας μπορούμε να δουλέψουμε για παράδειγμα τα σήματα οδικής κυκλοφορίας που μέσα από παιχνίδια στον διαδραστικό πίνακα να κατακτήσουν όλες τις έννοιες αλλά να τα συνδέσουμε και με τα γεωμετρικά σχήματα.

Εικόνα 2.: Διαδραστικός πίνακας.

3.3.3.Χώρος φωτοτράπεζας.

Μπαίνοντας στο χώρο αυτό παρατηρούμε ότι υπάρχει ένα εργαλείο το οποίο είναι σαν φωτεινό τραπέζι και τα παιδιά ανακαλύπτουν διάφορα στοιχεία, που υπό άλλες συνθήκες δεν θα τους ήταν ορατά. Αυτό το εργαλείο ενισχύει την ανάπτυξη των παιδιών στη λεπτή κινητικότητα και τους εξελίσσει την αίσθηση αφής και όρασης. Μέσα από την

επαφή τους με την φωτοτράπεζα τα παιδιά μαθαίνουν να παρατηρούν, να εξερευνούν, να ανακαλύπτουν, να πειραματίζονται, να συνθέτουν και να δημιουργούν. Μπορούν να τοποθετούν τα χέρια τους αρκετά παιδιά μαζί ώστε να αλληλεπιδρούν και βιωματικά να κατακτούν την γνώση.

Έστω για παράδειγμα ότι θέλουμε να δουλέψουμε ως θεματική ενότητα «το νερό». Τα παιδιά θα μπορούν να έχουν αίσθηση του νερού, να κάνουν πειράματα,

Εικόνα 3. Φωτοτράπεζα.

Εικόνα 4. Φωτοτράπεζα.

3.3.4. Βιβλιοθήκη δημιουργίας e-book και ψηφιακού αναγνώστη.

Η βιβλιοθήκη είναι αγαπημένος χώρος των παιδιών, πόσο μάλιστα αν δημιουργούν το δικό τους βιβλίο. Σε αυτό το χώρο τα παιδιά έχουν την δυνατότητα να χαλαρώσουν και να διαβάσουν το βιβλίο της επιλογής τους πάνω σε μεγάλα μαξιλάρια. Ο Ψηφιακός Αναγνώστης είναι ο νέος φίλος των παιδιών, τα βοηθάει να κάθονται σε ομάδες και να τους διαβάζει το βιβλίο της επιλογής τους. Πολλές φορές τα παιδιά διαφωνούν για την επιλογή του βιβλίου αλλά και για την αφήγηση του παραμυθιού από την δασκάλα. Θέλουν να νιώθουν ανεξάρτητα, αυτόνομα και αφηγούνται τα παραμύθια μόνα τους.

Εικόνα 5: Ψηφιακός Αναγνώστης.

Παράλληλα τα παιδιά μπορούν να κατασκευάσουν το δικό τους χειροποίητο βιβλίο πάνω σε ένα μεγάλο μακρόστενο τραπέζι, ζωγραφίζοντας, προωθώντας την φαντασία και προάγοντας την συνεργατικότητα. Τα λογισμικά όπως το Story Jumper και το Story Maker δίνουν τη δυνατότητα στα παιδιά να δημιουργήσουν το δικό τους βιβλίο που θα παίρνει φωνή και θα διηγείται στα υπόλοιπα παιδιά την ιστορία που μόνα τους θα έχουν δημιουργήσει. Τα μεγαλύτερα παιδιά μπορούν να αποθηκεύσουν την ιστορία τους με τη μορφή ηλεκτρονικού αλληλεπιδραστικού βιβλίου, αφού έχουν επεξεργαστεί το αντίστοιχο λογισμικό στην αίθουσα τεχνολογίας εκτυπώνοντας και διαμοιράζοντάς το ως παιδαγωγικό σχέδιο εργασίας.

3.3.5.Αίθουσα υπολογιστών-τεχνολογίας.

Η αίθουσα υπολογιστών - τεχνολογίας είναι ένας χώρος με οχτώ (8) χρωματιστούς υπολογιστές τελευταίας τεχνολογίας μικρού μεγέθους όπου τα μεγαλύτερα παιδιά κυρίως άνω των 3 χρονών, δουλεύουν λογισμικά κατάλληλα για μικρές ηλικίες. Τέτοια λογισμικά είναι: το kidspiration, το Astra gift maker, το Mikroi-Kallitexnes, το cranky, το kea coloring book κι άλλα. Ο χώρος είναι διακοσμημένος με ωραία απαλά χρώματα. Τα τραπέζια και τα καρεκλάκια είναι στο μέγεθος των παιδιών και είναι σχηματισμένα σε κυκλική σειρά ώστε να αλληλεπιδρούν και να μπορούν να συνεργάζονται. Επίσης τα παιδιά εξοικειώνονται με το πληκτρολόγιο και το ποντίκι. Τα μεγαλύτερα παιδιά ηλικίας 5 χρονών μπορούν να δημιουργούν προγράμματα σε συνεργασία με τους δασκάλους τους και να αποκτούν αρκετές γνώσεις ώστε στις επόμενες τάξεις του δημοτικού να μπορούν να διαβάζουν με την βοήθεια τεχνολογικών μέσων π.χ. Tablet.

Κεφάλαιο 4^ο :

Μετεξέλιξη του παραδοσιακού παιδικού σταθμού σε καινοτόμο.

4.1. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του νέου σταθμού περιλαμβάνει παιχνίδι, τεχνολογία, επαφή με την φύση και τις καλές τέχνες, γυμναστική, παράδοση, προμαθηματικές έννοιες, φυσικές επιστήμες, ιστορία, θρησκεία και φιλοσοφία. Η βάση του εκπαιδευτικού προγράμματος θα είναι η γνωστική ανάπτυξη, η μάθηση και το παιχνίδι ως κύριο εργαλείο. Μέσα από αυτό θα προσεγγίζουν τη γνώση και θα αναπτύσσουν συναισθηματικά, κοινωνικά και νοητικά. Τα παιδιά με τους παιδαγωγούς θα συνεργάζονται σε μικρές ομάδες με κοινά ενδιαφέροντα.

4.2. Σκοπός του καινοτόμου παιδικού σταθμού.

Σκοπός του καινοτόμου παιδικού σταθμού θα είναι η πορεία των παιδιών προς τη δημιουργικότητα, η αφύπνιση της ενεργητικής δράσης που θα τους επιτρέπει να αυτενεργούν σε ένα περιβάλλον πιο τεχνολογικό, αλλά δεν θα υστερεί καθόλου σε ψυχοκινητικά ερεθίσματα. Θα κινητοποιεί μέσα από διάφορα τεχνολογικά ερεθίσματα και θα παρέχει τη δυνατότητα εξειδίκευσης και πειραματισμού, με γνώμονα την πρωτοβουλία, την κριτική σκέψη και τη θέληση των παιδιών για εξερεύνηση.

Δημιουργώντας έναν καινοτόμο παιδικό σταθμό σκοπός είναι η παροχή και διαπαιδαγώγηση των μικρών παιδιών με σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα. Η ανάπτυξη σωματικά, νοητικά, συναισθηματικά και κοινωνικά είναι ο κύριος στόχος των παιδαγωγών. Σημαντικός παράγοντας είναι η ευαισθητοποίηση των γονέων σε θέματα παιδαγωγικής και ψυχολογίας, προσφέροντάς τους πληροφόρηση και καθοδήγηση από το επιστημονικά εξειλιγμένα προσωπικό δίνοντας την δυνατότητα στα παιδιά να μεταβούν ομαλά από το οικογενειακό στο σχολικό περιβάλλον, αλλά και στο ευρύτερο κοινωνικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο.

4.2.1. Καθημερινό Πρόγραμμα.

7:00 - 9:00	Προσέλευση παιδιών Ελεύθερη απασχόληση.
9:00 -9:30	Πρωινό.
9:30 – 10:00	Πλύσιμο –Τουαλέτα.
10:00 -12:00	Πρόγραμμα μέσα στις καινοτόμες αίθουσες ανά ηλικίες.
12:00 -12:20	Πλύσιμο –Τουαλέτα – Σερβίρισμα.
12:20 – 13:00	Μεσημεριανό.
13:00 -15:00	<ul style="list-style-type: none">• Αποχώρηση• Ύπνος• Χαλάρωση• Διάβασμα βιβλίου
15:00 – 15:30	Απογευματινό φρούτο.
15:30 – 18:30	Απογευματινές δραστηριότητες όπως: αθλητισμός, τεχνολογία, ρομποτική, μαγειρική και καλές τέχνες.
18:30	Αποχώρηση.

Πίνακας 1: Ενδεικτικό ωρολόγιο πρόγραμμα παιδικού σταθμού.

4.2.2. Αναλογίες παιδαγωγών – παιδιών.

Η αναλογία παιδαγωγών- παιδιών στον καινοτόμο παιδικό σταθμό θα είναι 1:3 για παιδιά 0-3 χρόνων και 1:6 για παιδιά 3-6 χρόνων. Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες εντάσσονται σε κανονικές τάξεις με υποστήριξη από καταρτισμένο προσωπικό.

4.2.3. Ωράριο.

Το ωράριο του παιδικού σταθμού θα είναι από τις 7:00 πμ έως τις 6.30 μμ. Η ώρα προσέλευσης θα είναι 7:00π.μ. έως 9:00π.μ.και μετά θα ξεκινάει το ημερήσιο πρόγραμμα του παιδικού σταθμού. Οι γονείς θα έχουν την δυνατότητα να γράψουν τα παιδιά τους στις απογευματινές δραστηριότητες από τις 3.30 μμ και μετά όπου θα σχετίζονται με αθλητισμό, τεχνολογία, ρομποτική, μαγειρική και καλές τέχνες. Τα δρομολόγια του σχολικού λεωφορείου θα γίνονται κατόπιν συνεννόησης .

4.2.4.Ανθρώπινο Δυναμικό:

Το σημαντικότερο σε ένα παιδικό σταθμό είναι το προσωπικό του. Αυτό δίνει καθημερινά ψυχή και νόημα στην λειτουργία του. Συντονίζουν όλοι μαζί το πρόγραμμα και λειτουργούν αρμονικά ώστε να καλύπτουν τις ανάγκες των παιδιών. Διαμορφώνουν την προσωπικότητα και τον χαρακτήρα των παιδιών μαθαίνοντάς τους αγάπη, ευγένεια, ειλικρίνεια, ήθος και σεβασμό.

Το ανθρώπινο δυναμικό είναι εξειδικευμένο στην προσχολική ηλικία. Οι παιδαγωγοί απόφοιτοι πανεπιστημιακής εκπαίδευσης με εμπειρία στο χώρο, οι γυμναστές εξειδικευμένοι σε αθλήματα που θα προωθούν τον ολόπλευρο συντονισμό, την ομαδικότητα και την κινησιολογική τους ανάπτυξη, μουσικοί, ηθοποιοί, ζωγράφοι και γλύπτες θα ενισχύουν τον καλλιτεχνικό τομέα. Το βοηθητικό προσωπικό όπως μάγειρες, τραπεζοκόμοι, προσωπικό καθαριότητας θα συμβάλλουν στην φροντίδα και στην αγωγή σωστών τρόπων αντιμετώπισης μέσα από την καθημερινότητα πχ μαθαίνουν τα παιδιά να σερβίρονται μόνα τους, να καθαρίζουν τον χώρο τους και να είναι υπεύθυνα σε όλους τους χώρους του παιδικού σταθμού σε ότι αφορά την καθαριότητα και την ανακύκλωση.

Επιπλέον συνεργαζόμενο προσωπικό όπως παιδίατρος, παιδοψυχολόγος, λογοθεραπευτής, εργοθεραπευτής θα υπάρχουν καθημερινά στον παιδικό σταθμό που θα παρατηρούν, θα εξετάζουν και θα βοηθούν στην καλύτερη ανάπτυξη των παιδιών.

Οι βρεφονηπιαγωγοί είναι εκπαιδευμένοι ειδικά στην φροντίδα και την αγωγή μικρών παιδιών προσφέροντας στα παιδιά φροντίδα, ασφάλεια, στοργή, αγάπη και την κατάλληλη εκπαίδευση. Η προσφορά του έργου μίας/ενός βρεφονηπιοκόμου, είναι ένα έργο κοινωνικό με μια ευρύτερη οπτική πλευρά, αφού αναλαμβάνει να περάσει σημαντικό χρονικό κομμάτι της ημέρας με τα μικρά παιδιά και τα βρέφη που αποτελούν το μέλλον της κοινωνίας. (Ρέντζου, 2011).

4.2.5.Παροχές.

Μέσα στις παροχές του παιδικού σταθμού εκτός της διαπαιδαγώγησης, διατροφής και της εκγύμνασης εμπεριέχεται η εκπαίδευση των παιδιών στις τεχνολογίες. Τα παιδιά θα μαθαίνουν και θα εξελίσσονται τεχνολογικά. Επίσης παρέχεται σχολικό λεωφορείο και πλήρης ασφαλιστική κάλυψη για όλα τα παιδιά. Το συνεργαζόμενο προσωπικό δηλ. παιδίατρος, παιδοψυχολόγος, λογοθεραπευτής, εργοθεραπευτής παρατηρούν, εντοπίζουν και καταγράφουν όπου χρειάζεται.

Κεφάλαιο 5^ο : Έρευνα.

5.1. Γενικά στοιχεία ερωτηματολογίου.

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθεί η ανάλυση του ερευνητικού μέρους της εργασίας. Θα διαπιστώσουμε κατά πόσο οι παιδαγωγοί είναι έτοιμοι κι έχουν την κατάρτιση να εργαστούν σε έναν καινοτόμο παιδικό σταθμό. Επιπλέον αν έχουν το γνωστικό επίπεδο ώστε να επιφέρουν την αλλαγή στην προσχολική αγωγή.

Για να ερευνηθούν και να απαντηθούν τα παραπάνω ερωτήματα, δόθηκαν τετρακόσια είκοσι δύο (422) ερωτηματολόγια σε παιδαγωγούς προσχολικής ηλικίας.

5.1.1. Ερωτηματολόγιο.

Το ερωτηματολόγιο που παρατίθεται στο παράρτημα (βλέπε Παράρτημα) απεστάλη στους συμμετέχοντες μέσω ηλεκτρονικής μορφής. Αποτελείται από δεκαεννέα (19) ερωτήσεις κλειστού τύπου και μέσα από αυτές αναζητούνται δημογραφικές πληροφορίες όπως το φύλο, η ηλικία, η μόρφωση των συμμετεχόντων, η επαγγελματική τους εμπειρία κ.α.

5.1.2. Διεξαγωγή της έρευνας.

Τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν σε παιδαγωγούς προσχολικής ηλικίας σε όλη την Ελλάδα. Το 87,7% κατατέθηκε σε ηλεκτρονική μορφή και ένα μικρό ποσοστό 12,3% συλλέχθηκε χειρόγραφα από διάφορες περιοχές της Αττικής.

5.2. Μέσα συλλογής δεδομένων.

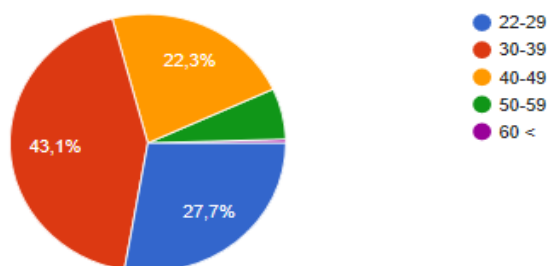
Εκ κατασκευής της φόρμας Google forms της Google drive τα δεδομένα συλλέγονται και καταγράφονται σε λογιστικά φύλλα για να είναι πιο εύκολη και εύχρηστη η στατιστική επεξεργασία τους.

5.3.Ανάλυση των ερευνητικών ερωτημάτων.

Πιο συγκεκριμένα οι αναλύσεις στα ερωτήματά μας ξεκινάνε με το φύλο των παιδαγωγών, όπου το 98,8% είναι γυναίκες. Συνεχίζει με τις ηλικίες όπου το μεγαλύτερο ποσοστό 43,1% είναι παιδαγωγοί ηλικίας 30-39 χρονών, το 27,7% είναι ηλικίας 22-29 χρονών, το 22,3% είναι ηλικίας 40-49 χρονών και το υπόλοιπο ποσοστό είναι παιδαγωγοί άνω των 50 χρονών.

2. Ηλικία

422 απαντήσεις

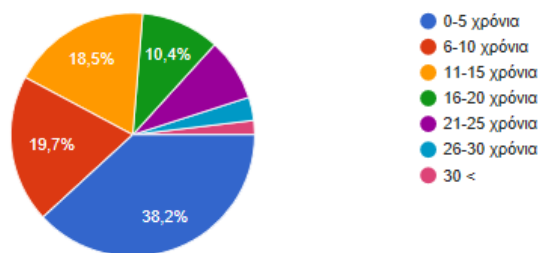

Εικόνα 6: Ερευνητική πίτα.

Το 63,3% είναι παιδαγωγοί πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, το 19,2% έχει μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση δηλ. είναι απόφοιτοι Ι.Ε.Κ. ενώ το 14,7% έχουν μεταπτυχιακή εκπαίδευση. Στις επόμενες αναλύσεις έχουμε την επαγγελματική εμπειρία όπου το μεγαλύτερο ποσοστό 38,2% έχουν έως 5 χρόνια, έπειτα το 19,7% έχουν από 6 έως 10 χρόνια, το 18,5% έχει 11-15 χρόνια, το 10,4% έχει 16-20 χρόνια, το 13,2% έχει 21-25 χρόνια και το υπόλοιπο ποσοστό έχει εμπειρία άνω των 26 χρόνων.

4.Επαγγελματική εμπειρία:

422 απαντήσεις

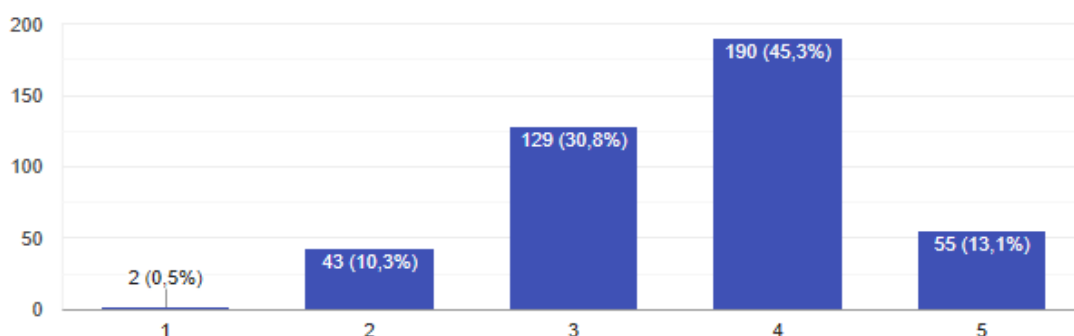
Εικόνα 7: Ερευνητική πίτα.

Ο φορέας εργασίας που εργάζονται τα άτομα που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο είναι κατά 49,5% δημοτικοί παιδικοί σταθμοί και 23,5% δημόσιοι ενώ το 27% είναι ιδιωτικοί παιδικοί σταθμοί.

Το επόμενο κομμάτι που μας ενδιαφέρει στην έρευνά μας είναι οι τεχνολογικές γνώσεις. Το 45,3% των παιδαγωγών έχουν καλό επίπεδο τεχνολογικών γνώσεων. Το 30,8% έχουν μέτριο επίπεδο, το 13,1% έχουν άριστο, το 10,3% γνωρίζουν λίγο από τεχνολογία ενώ το 0,5% δεν έχει καθόλου τεχνολογικές γνώσεις.

6.Έχετε τεχνολογικές γνώσεις:(1=καθόλου, 2=λίγο, 3=μέτρια, 4=καλή, 5=άριστη)

419 απαντήσεις

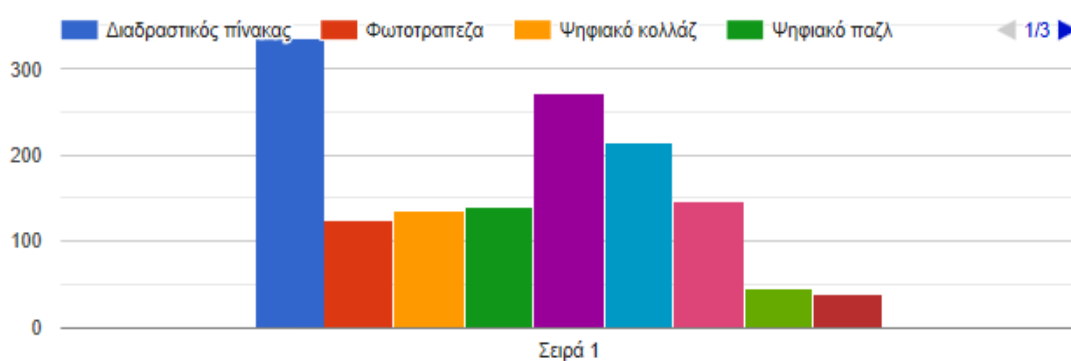

Εικόνα 8: Ραβδόγραμμα.

Την αλλαγή την φέρνει η θέληση. Γι αυτό ερευνούμε αν υπάρχει η επιθυμία του παιδαγωγού στο να εργαστεί σε έναν τεχνολογικά εξελιγμένο παιδικό σταθμό. Το 79,6% επιθυμεί την εργασία σε έναν τέτοιο χώρο. Ποιο πάνω αναφέρθηκε το τεχνολογικό επίπεδο. Το να ενημερώνεσαι και να εξελίσσεσαι ως άνθρωπος και ως παιδαγωγός είναι πολύ σημαντικό και η έρευνα μας δείχνει ότι το 82% θα ήθελε σίγουρα να εκπαιδευτεί σε νέες τεχνολογίες. Όπως επίσης και το γεγονός ότι το 81,5% θα επέλεγε να εργαστεί σε έναν καινοτόμο παιδικό σταθμό.

Η εξέλιξη της τεχνολογίας τα τελευταία χρόνια μας βελτιώνει σε πολλούς τομείς αρκεί να γίνεται με τον κατάλληλο τρόπο. Έτσι και στην προσχολική ηλικία, η χρήση τεχνολογίας είναι κατάλληλη στην διαπαιδαγώγηση και η ένταξή της στην καθημερινότητα; Το 67% των παιδαγωγών πιστεύουν ότι θα μπορούσε να διαπαιδαγωγεί τα παιδιά προσχολικής ηλικίας μέσω της τεχνολογίας και γνωρίζουν αρκετές τεχνολογικές παιδαγωγικές καινοτομίες όπου τις χρησιμοποιούν στην καθημερινότητά τους (όπως διαδραστικό πίνακα, ψηφιακά εργαλεία, προτζέκτορα κ.α.),

9.Γνωρίζετε κάποιες από τις παρακάτω τεχνολογικές παιδαγωγικές καινοτομίες;

Εικόνα 9: Ραβδόγραμμα.

παρά το γεγονός ότι κατά την διάρκεια των σπουδών τους δεν είχαν παρακολουθήσει (59%) τεχνολογικά μαθήματα, αλλά και το 57,5% δεν έχει επιμορφωθεί πάνω σε παιδαγωγικές καινοτομίες.

5.4.Συμπεράσματα-Αποτελέσματα.

Μετά από αυτή την έρευνα καταλήγουμε σε κάποια συμπεράσματα που πραγματικά μας αποδεικνύουν την εξέλιξη της τεχνολογίας και στον τομέα της προσχολικής εκπαίδευσης. Αρχικά το ενδιαφέρον των παιδαγωγών ώστε να εισάγουν την τεχνολογική καινοτομία στο κλάδο αλλά και την διάθεση τους για επιμόρφωση. Είναι πολύ σημαντικό να ακολουθούμε κι εμείς ως παιδαγωγοί τον ταχύ ρυθμό των τεχνολογικών εξελίξεων, που μας αποδεικνύει ότι από μικρή ηλικία τα παιδιά χειρίζονται ηλεκτρονικές συσκευές. Οι νέοι παιδαγωγοί εκπαιδεύονται στην τεχνολογία κατά την εισαγωγή τους στα πανεπιστήμια σε σχέση με τους παλαιότερους που δυστυχώς δεν διδάσκονταν τέτοια μαθήματα. Για αυτό το λόγο υπάρχει και η δυσκολία των παλαιότερων παιδαγωγών να αποδεχτούν και να εξελιχτούν τεχνολογικά. Όταν δεν γνωρίζεις, δεν ενημερώνεσαι, δεν αναζητάς τη γνώση, παραμένεις στάσιμος χωρίς ενδιαφέροντα, κίνητρα και στόχους.

5.4.1.Προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

Μια μελλοντική έρευνα που θα μπορούσε να διεξαχθεί θα ήταν αν τελικά οι παιδαγωγοί σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης ακολουθούν την τεχνολογική εξέλιξη στο κλάδο τους ή απλά συμβιβάζονται με τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις, παραμένοντας σε παγιωμένες αντιλήψεις, δουλεύοντας καθαρά εμπειρικά. Η εμπειρία πολλές φορές λειτουργεί σαν τροχοπέδη εις βάρος της νέας εξελισσόμενης γνώσης. Επίσης αν μετά από μερικά χρόνια θα φέρουν την καινοτομία στους παιδικούς σταθμούς ή θα παραμείνουν στάσιμοι.

5.4.2. Μελλοντικοί ρόλοι στους παιδικούς σταθμούς.

Κάποιοι από τους νέους ρόλους που θα αναπτυχθούν στους παιδικούς σταθμούς θα είναι: ο **Συντονιστής Ψηφιακής Τεχνολογίας** θα είναι αυτός που θα έχει γνώσεις Παιδαγωγικής όπου μέσα από Νέες τεχνολογίες θα μπορεί να συντονίζει και να δημιουργεί πρότυπες δράσεις, να συζητά και να εκπαιδεύει το υπόλοιπο προσωπικό. Θα ενημερώνεται τεχνολογικά στις εξελίξεις της τεχνολογικής και ψηφιακής παιδαγωγικής και θα συζητά καινοτόμες ιδέες και παιδαγωγικές προσεγγίσεις.

Αρχικά όλη αυτή την στρατηγική η οποία θα είναι έτοιμη να προσαρμοστεί και να υποστηρίξει στην εφαρμογή του οράματος αυτού θα είναι ο **Διευθυντής – Ηγέτης** που θα επιλέγει τις δράσεις αλλά και θα τηρεί τις διαδικασίες όλου αυτού του σχεδιασμού.

Πολύ σημαντικός ρόλος θα είναι του **Οικονομικού Διευθυντή** που θα εξασφαλίζει τους πόρους ώστε τεχνολογικά να μπορούν να αγοράζονται όλα τα εξελιγμένα συστήματα που θα πρέπει να υπάρχουν.

Επίσης ο ρόλος του **Τεχνολόγου παιδαγωγού** ο οποίος θα μπορεί να ενσωματώνει τις τεχνολογικές θεματικές ενότητες, να διαχειρίζεται την ομάδα σε συνεργασία με την υπεύθυνη παιδαγωγό του τμήματος επεξεργάζοντας το υλικό και προσαρμόζοντας το στην αντίστοιχη ηλικία.

Κεφάλαιο 6ο : Επίλογος.

Όπως υποστηρίζουν κάποιοι οι νέες τεχνολογίες δημιουργούν αποξένωση και έλλειψη επικοινωνίας. Σκοπός του σχολείου είναι να βοηθήσει τα παιδιά να πάρουν τα απαραίτητα εφόδια και να τα εντάξει ομαλά στους κόλπους της κοινωνίας. Αυτό θα το πετύχει με την συνεργασία , την αλληλεπίδραση, την αλληλεγγύη και την ευγενή άμιλλα.

Η προσαρμογή στις νέες τεχνολογίες έχουν δυο χαρακτηριστικά τα οποία παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο. Πρώτα την συνεργασία των οικογενειών με το σχολείο και δεύτερον την διάθεση των παιδαγωγών να αλλάξουν, να προσαρμοστούν σε νέες παιδαγωγικές, διδακτικές μεθόδους αξιοποιώντας τα σύγχρονα εργαλεία.

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε αποσκοπεί στο να αναδείξει το κατά πόσο οι παιδαγωγοί έχουν την ετοιμότητα, σε όλους τους τομείς, δηλαδή αν είναι έτοιμοι κυρίως ψυχολογικά να αποδεχτούν μια νέα αρχή στο επάγγελμά μας. Αν εγκεφαλικά μπορούν να λειτουργήσουν διαφορετικά, αλλάζοντας νοοτροπία στο εργασιακό κομμάτι. Το επόμενο κομμάτι της έρευνας είναι αν οι παιδαγωγοί έχουν την κατάρτιση να υποστηρίξουν τις τεχνολογίες στο παιδικό σταθμό. Αν τελικά έχουν τεχνολογικές γνώσεις ώστε να φέρουν την καινοτομία στο κλάδο. Το σημαντικότερο αποτέλεσμα της έρευνας είναι ότι το μεγαλύτερο ποσοστό έχει καλό επίπεδο τεχνολογικών γνώσεων αλλά και όσοι δεν έχουν τόσο καλό έχουν την θέληση να αποκτήσουν κατάλληλες γνώσεις, να εισάγουν καινοτόμες προσεγγίσεις όπως και να επιλέξουν να εργαστούν σε έναν τεχνολογικά εξελιγμένο καινοτόμο παιδικό σταθμό.

Η καλλιέργεια της δημιουργικής σκέψης των παιδιών απαιτεί κι από τους παιδαγωγούς να είναι κι αυτοί δημιουργικοί και ιδιαίτερα ευρηματικοί σε συγκεκριμένες περιστάσεις. Η ευέλικτη επιμόρφωση δημιουργεί νέες ευκαιρίες και προσδίδει σημαντικές δυνατότητες, όταν το κλίμα είναι πρόσφορο για να εφαρμοστούν. Για αυτό οι παιδαγωγοί επιτελούν το σημαντικότερο έργο διότι έχουν τις γνώσεις και τα εφόδια να πλάσουν και να σμιλεύσουν την προσωπικότητα και τον χαρακτήρα των μικρών παιδιών.

Προτείνονται πέντε βασικές αρχές προς τους δασκάλους και καλό είναι να τηρούνται για την προάσπιση της παιδαγωγικής εν γένει έτσι ώστε να άγουν τα παιδιά στο ταξίδι της μάθησης και είναι οι εξής:

- Σεβόμαστε τις ερωτήσεις των παιδιών και τα καθοδηγούμε να βρουν μόνα τους την απάντηση.
- Σεβόμαστε τις ασυνήθιστες ιδέες των παιδιών και τα βοηθούμε να ανακαλύψουν την αξία τους.
- Δείχνουμε στα παιδιά ότι οι ιδέες τους έχουν αξία και υιοθετούμε αυτές που είναι δυνατόν να εφαρμοστούν μέσα στην τάξη.
- Δε διατυπώνουμε ποτέ κριτική για τη συμπεριφορά των παιδιών χωρίς να συνεκτιμούμε τις αιτίες και τις συνέπειες.¹⁷

Το ταξίδι είναι αυτό που έχει σημασία τις περισσότερες φορές και όχι ο τελικός προορισμός, συνεπώς και στην περίπτωση της εισαγωγής στον παιδικό σταθμό του καινούριου, του διαφορετικού, του τεχνολογικά καταρτισμένου σχεδίου εργασίας, η εξοικείωση με τα μέσα είναι που μετράει και όχι το τελικό αποτέλεσμα. Η καινοτομία δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να γίνεται αυτοσκοπός και παίζει ιδιαίτερο ρόλο σε αυτό η θέση που παίρνει ο εκάστοτε παιδαγωγός σε αυτό, οι φιλοδοξίες του, η ιδιοσυγκρασία του σαν άνθρωπος και το θεωρητικό του υπόβαθρο.

¹⁷ Μουσένα Ελένη, σημειώσεις μαθήματος Δημιουργικότητα (2019)Γ εξαμήνου στο Διδρυματικό. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Παιδαγωγική μέσω Καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών Προσεγγίσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- Beer, E. (1996). *Εργαζόμενες μητέρες και παιδικοί σταθμοί*. Αθήνα: Νέα Βιβλιοθήκη.
- Bredenkamp S.&Coppie, C. (2000). *Καινοτομίες στην προσχολική εκπαίδευση: Αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές στα προσχολικά προγράμματα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Carvey, C. (1990). *Το παιχνίδι και η επίδρασή του στην εξέλιξη του παιδιού*. Αθήνα: Κουτσούμπος.
- COPPLE, S. B.-C. (1998). *Καινοτομίες στην προσχολική εκπαίδευση: Αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές στα προσχολικά προγράμματα*. ΑΘΗΝΑ: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ.
- Early childhood care and education. (2012). Unesco, <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002171/217145e.pdf>.
- Erskine, R. (1991). *Business Management*. London.
- Fontana, D. (1996). *Ψυχολογία για Εκπαιδευτικούς (μετάφραση Αγνή Στρομπούλη)*. . Αθήνα: Gutenberg .
- Higgins, S. -H.-W.-W.-M. (2004). *The Impact of School Environments: A Literature Review*. *The Centre for Learning and Teaching. School of Education*. Higgins, Steve - Hall, Elaine - Wall, Kate - Woolner, Pam - McCaughey, Caroline (2004). *The Impact of School Environments: A Literature Review*. *The Centre for Learning and Teaching. School of Education, Communication and Language Science. University of New: University of New.*
- Hit, M. R. (2001). *Strategic Management, Competitiveness, and Globalization*. West Publishing Company, fourth edition. .
- <https://economu.wordpress.com>. (n.d.). Ανάκτηση από <https://economu.wordpress.com>: <https://economu.wordpress.com>
- Katz, L. (1994). *The project approach*. Champaign: ERIC .
- Koontz H., D. C. (1980). *Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education. Οργάνωση και Διοίκηση. Μια συστηματική και ενδεχομενική ανάλυση των διοικητικών λειτουργιών*. Αθήνα: Παπαζήση .
- Lewin, C. (2000). Exploring the effects of talking books software in UK primary classrooms. *Journal of Research in Reading*, σσ. 149-157.

- Loschi, T. (1996). *Ο προγραμματισμός και η οργάνωση του σχολείου, στο 3/6 Οδηγός νηπιαγωγού: Προσχολική αγωγή και παιδί*. Αθήνα: Γιάννης Νικολαΐδης.
- Piaget J. (1951). Play dreams and imitation in childhood, L. R. (1951). *Play dreams and imitation in childhood*. London: Routledge and Kegan .
- Sanoff, H. -P. (2004). *School Building Assessment Methods*. North Carolina State University : College of Design.
- Segal, M. B. (2006). *All about child care and early education. A comprehensive resource for child care professionals*. United States: Pearson education. .
- Simon, H. A. (1977). *The New Science of Management Decision*. Englewood C. Englewood Cliffs: Prentice-Hall. .
- Wardle, F. (2008). Creating indoor environments for young children.
- Αναστασιάδης, Π. (2014). *Η παιδαγωγική αξιοποίηση των εφαρμογών του Web2.0 στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, με έμφαση στην ανάπτυξη της συνεργατικής δημιουργικότητας*. Κρήτη: Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Ανδρέου Α., Π. Γ. (1994). *Εξουσία και οργάνωση-διοίκηση του εκπαιδευτικού συστήματος*. Αθήνα: Α. Α. Λιβάνη .
- Αντωνοπούλου, Δ. (2012). Ατομικός φάκελος εργασιών παιδιού-Portfolio. pdf.
- Αργυροπούλου, Ε. (2007). *Οργάνωση και διοίκηση της προσχολικής εκπαίδευσης*. Αθήνα: Κριτική.
- Αυγερινός, Ε. Κ. (2007). *Αυγερινός, Ε., Κόκκινος, Γ., Παπαντωνάκης, Γ., Σοφός, Αλ. (2007). Νέες τεχνολογίες και επιστήμες της αγωγής, Αθήνα: Μεταίχμιο. Αθήνα: Μεταίχμιο.*
- Βιτούλης, Μ. (2011). *Η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και η επίδρασή της στη δημιουργική σκέψη των παιδιών.- Ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της σχέσης*. Θεσσαλονίκη: ISBN: 978-960-92954-0-6.
- Βιτούλης, Μ. (2011). *Μέθοδοι και πρακτικές διδασκαλίας της πληροφορικής .Ανίχνευση των διδακτικών προσεγγίσεων που εφαρμόζονται σε προγράμματα κατάρτισης στις Νέες Τεχνολογίες*. Θεσσαλονίκη.
- Γερμανός, Δ. (. (2011). *Ο χώρος ως παράγοντας αναβάθμισης του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος στο νηπιαγωγείο. Στο Χρυσσαφίδης, Κ. και Σιβροπούλου, Ε. (Επιμ.). Αρχές και προοπτικές της προσχολικής εκπαίδευσης*. Αθήνα: Κυριακίδη.
- Γερμανός, Δ. (2002). *Οι τοίχοι της γνώσης: Σχολικός χώρος και εκπαίδευση* . Αθήνα: Gutenberg.
- Γερμανός, Δ. (2004). *Χώρος και διαδικασίες αγωγής: Η παιδαγωγική ποιότητα του χώρου*. Αθήνα: Gutenberg.
- Γιαννακά, Α. (2006). *Εικονική πραγματικότητα*.

- Γιούννης Αλ., Μ. Τ. (n.d.). *Δημιουργώ και μαθαίνω με τον υπολογιστή*. Κλειδάριθμος.
- Δαράκης– Χατζηκωνσταντίνου, Φ. (1981). *Παιδικοί σταθμοί και νηπιαγωγεία*. Αθήνα: Έλλην 88.
- Δαράκης, Π. (1995). *Το προσχολικό παιδί και οι ανάγκες του*. Αθήνα: Δωδώνη.
- Δαρδάνος, Γ. (2003). *Προς μια συνεργατική και συμμετοχική επιμόρφωση στην προσχολική αγωγή*. Αθήνα: Τυποθητω.
- ΕΑΔΑΠ, Εταιρεία για την ανάπτυξη και τη δημιουργική απασχόληση των παιδιών. (2003). *Προς μια συνεργατική και συμμετοχική επιμόρφωση στην προσχολική αγωγή*. Αθηνά: Δαρδάνος Γιώργος.
- Εξάρχου, Ν. (2004). *Βιωματική μάθηση στην προσχολική ηλικία. Μεθοδολογική προσέγγιση δραστηριοτήτων*. Αθήνα: Ατροπός.
- Ζαχαράκης, Κ. Μ. (1996). *Προσχολική αγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση*. Ηράκλειο : μια συγκριτική ερευνητική προσέγγιση .
- Ζαχαρενάκης, Κ. (1996). *Προσχολική αγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση*. Ηράκλειο.
- Κακανά, Δ. (2003). *Θεωρία και μεθοδολογία δραστηριοτήτων στην προσχολική αγωγή*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη α.ε. .
- Κανελλόπουλος, Χ. ,. (1983). *Διοίκηση Προσωπικού*. Αθήνα.
- Καρανάσιος, Π. (1990). *Αρχές Διοίκησης Επιχειρήσεων*. Αθήνα.
- Καρτασίδου, Λ. ,. (n.d.). *Οργάνωση Βρεφονηπιακών Τμημάτων & Μορφές Δραστηριοτήτων Προσχολικής Ηλικίας*. Καρτασίδου,Λ , Λιώνη ,Σ , Μακρή, Ε, *Οργάνωση Βρεφονηπιακών Τμημάτων & Μορφές Δραστηριοτήτων Προσχολικής Ηλικίας*.
- Κασιμάτη, Κ. Κ. (2002). *Κοινωνικός Σχεδιασμός και Αξιολόγηση*, . *Κασιμάτη, Κ., Κοινωνικός Σχεδιασμός και Αξιολόγηση, Gutenberg*. Αθήνα .
- Κατασίδου, Λ. Λ. (2001). *Οργάνωση Βρεφονηπιακών τμημάτων και μορφές δραστηριοτήτων Προσχολικής ηλικίας*. Αθήνα.
- Κέκκερης, Γ. (2010). *Ειδικά κεφάλαια ΤΠΕ στις επιστήμες αγωγής - Παιδαγωγικές εφαρμογές των ΤΠΕ*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Κιτσαράς, Γ. (2004). *Προγράμματα-Διδακτική Μεθοδολογία Προσχολικής Αγωγής* . Αθήνα: Κιτσαράς.
- Κλιάπης, Π. (2011). *Η δημιουργία εμπλουτισμένου μαθησιακού περιβάλλοντος με υπέρβαση του σχολικού χώρου και εφαρμογή σε νέα διδακτική προσέγγιση των μαθηματικών*. . Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Διδακτορική διατριβή .

- Κονιδιτσιώτου, Β. (1968). Η νεωτέρα παιδαγωγική και η αρχή αυτενέργειας. Η διαλεκτική σχέσις αγωγής και αυτενέργειας. Αθήνα: Δρούκα & Κονσολα.
- Κουτσουβάνου, Ε. &. (1999). *Ο χώρος του νηπιαγωγείου και οι διαδικασίες μάθησης και διδασκαλίας*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Κοφφάς, Α. (1989). *Δραστηριότητες αισθητικής αγωγής στο νηπιαγωγείο*. Αθήνα.
- Κωστοπούλου Ελισαβετ, Τ. Β. (2000). Σχεδιασμός, Οργάνωση και λειτουργία των παιδικών σταθμών του Δήμου Ανδρούσης. *Πτυχιακή εργασία*. Καλαμάτα.
- Λαλούμη-Βιδάλη. (2004). *Ανθρώπινες σχέσεις και επικοινωνία στην προσχολική εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Σύγχρονη εκδοτική.
- Μαντή Μαρία, Σ. Α. (1996). Οι παιδικοί σταθμοί του Νομού Φλώρινας. *Πτυχιακή εργασία*. Καλαμάτα.
- Μουμουλίδου, Μ. (2003). Ο χώρος και η οργάνωσή του στο νηπιαγωγείο. . Ανοικτό σχολείο.
- Μπιρμπίλη Μ.-Κλημανόγλου Σ.-Μποσινάκη, Ι. (2001). Βρεφοκομία., (σ. Β΄ τάξη 1ου κύκλου ειδικότητα βοηθών βρεφονηπιοκόμων). Αθήνα.
- Μπουραντά, Δ. (1984). *Διοίκηση του Ανθρώπινου Παράγοντα*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Μπουρής, Ι. (2008). *Γενικές Αρχές Της Οργάνωσης και της Διοίκησης της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Πατάκης.
- Νικολοπούλου, Κ. (2009). *Οι τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών στην προσχολική εκπαίδευση*. Αθήνα: Πατάκης.
- Ντολιοπούλου, Ε. (2002). *Σύγχρονα προγράμματα για παιδιά προσχολικής ηλικίας*. Αθήνα: Τυπωθήτω Γιώργος Δαρδανος.
- Ντολιοπούλου, Ε. (2002). *Σύγχρονες Τάσεις Προσχολικής Αγωγής*. Αθήνα: Gutenberg .
- Ντολιοπούλου, Ε. (2004). *Σύγχρονες Τάσεις Προσχολικής Αγωγής*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δάρδανος.
- Παπακωνσταντίνου, Γ. &. (2013). *Αρχές Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού. Η διοίκηση του ανθρωπίνου δυναμικού της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Gutenberg.
- Παπανικολάου, Ρ. (1999). *Οργάνωση και διαμόρφωση του χώρου στο Νηπιαγωγείο*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Παπαστάθης, Π. (2003). *Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις επιχειρήσεις*.
- Πετρίδου, Ε. (2011). *Διοίκηση – Management*. Θεσσαλονίκη: Σοφία.
- Πετρούτσου, Μ. (1991). Παιχνίδια μιμητικά. Στο Μ. Πετρούτσου, *Παιχνίδια μιμητικά Στο παιδαγωγική ψυχολογική εγκυκλοπαίδεια- Λεξικό* (σ. τόμος 6ος). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

- Πυργιωτάκης, Ι. (2011). *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική Επιστήμη*. Αθήνα: Πεδίο.
- Ρέντζου, Κ. (2011). ΤοΤο Επίπεδο της ποιότητας της παρεχόμενης αγωγής και φροντίδας από βρεφονηπιακούς σταθμούς. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων:
<https://ejournals.epublishing.e>. Ανάκτηση από <https://ejournals.epublishing.e>
<https://ejournals.epublishing.e>
- Σαϊτίης, Χ. (2008). . *Ο Διευθυντής στο Δημόσιο Σχολείο*. . Αθήνα: ΥΠΕΠΘ / Παιδ. Ινστιτούτο.
- Σαρμανιώτης, Χ. (2012). *Μάνατζμεντ, μια ολοκληρωμένη προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Ζυγός.
- Σιβροπούλου, Ρ. (1997). *Η οργάνωση και ο σχεδιασμός του χώρου στο πλαίσιο του παιχνιδιού*. Αθήνα: Πατάκης.
- Σπηλιωτόπουλος, Ε. (2015). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου* . Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Σταθόπουλος, Π. (1996). *Κοινωνική Πρόνοια - Μια γενική θεώρηση*. ΑΘΗΝΑ: «ΕΛΛΗΝ».
- Τσιπλητάρης, Α. (2004). *Ψυχοκοινωνιολογία της Σχολικής Τάξης*. Αθήνα: Ατραπός .
- Χατζηγεωργίου, Γ. (2004). *Η Φυσική μέσα από τα μάτια του μικρού παιδιού*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Χολέβας, Γ. (1991). *Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων: Θεωρία και Πράξη Management*. Αθήνα: Σμπίλιας «Το Οικονομικό».
- Χολέβας, Γ. (1991). *Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων: Θεωρία και Πράξη Management «Το Οικονομικό»*. Αθήνα: Σμπίλιας.
- Χυτήρης, Λ. (2001). *Οργανωσιακή συμπεριφορά*. Αθήνα: Interbooks.
- Χυτήρης, Λ. (2001.). *Οργανωσιακή συμπεριφορά*. Αθήνα: Interbooks.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Το παρόν Ερωτηματολόγιο απευθύνεται σε παιδαγωγούς προσχολικής ηλικίας και αποτελεί μέρος έρευνας, στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας με τίτλο «Η Ετοιμότητα και η κατάρτιση των παιδαγωγών σε έναν καινοτόμο παιδικό σταθμό.». Η συμμετοχή είναι ανώνυμη και οι απαντήσεις θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς. Ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας!

Με εκτίμηση
Λοΐζου Δήμητρα, Παιδαγωγός προσχολικής ηλικίας
Μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΠΜΣ) με τίτλο «Παιδαγωγικά μέσω Καινοτόμων Προσεγγίσεων, Τεχνολογίες και Εκπαίδευση» του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής

* Απαιτείται

1. Φύλο: *

- Άντρας
- Γυναίκα

2. Ηλικία: *

- 22-29
- 30-39
- 40-49
- 50-59
- 60 <

3. Επίπεδο εκπαίδευσης: *

- Επαγγελματικό λύκειο (ΕΠΑΛ)
- Μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση (Ι.Ε.Κ.)
- Πανεπιστημιακή εκπαίδευση (Α.Ε.Ι. - Τ.Ε.Ι.)
- Μεταπτυχιακή εκπαίδευση (MSc, PhD)

4.Επαγγελματική εμπειρία: *

- 0-5 χρόνια
- 6-10 χρόνια
- 11-15 χρόνια
- 16-20 χρόνια
- 21-25 χρόνια
- 26-30 χρόνια
- 30 <
- Άλλο:

5.Φορέας εργασίας: *

- Ιδιωτικός
- Δημοτικός
- Δημόσιος

6.Έχετε τεχνολογικές γνώσεις:(1=καθόλου, 2=λίγο, 3=μέτρια, 4=καλή, 5= άριστη)

1 2 3 4 5

☐	☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

7. Θα επιθυμούσατε να εργάζεστε σε έναν παιδικό σταθμό που θα είναι τεχνολογικά εξελιγμένος; *

- Ναι

- Ίσως
- Όχι

8. Θα θέλατε να εκπαιδευτείτε σε νέες τεχνολογίες στην προσχολική ηλικία;

- Καθόλου
- Ίσως
- Σίγουρα
- Δεν έχω γνώμη

10.θα επιλέγατε να εργαστείτε σε έναν καινοτόμο παιδικό σταθμό;

- Ναι
- Ίσως
- Όχι

9.Γνωρίζετε κάποιες από τις παρακάτω τεχνολογικές παιδαγωγικές καινοτομίες;

	Διαδραστικός πίνακας	Φωτογράφιση	Ψηφιακό κολλάζ	Ψηφιακό πάζλ	Προτζέκτορας	Δημιουργία βίντεο μέσα από φωτογραφίες	Ψηφιακή πλατφόρμα ενημέρωσης	Ψηφιακό εργαλείο λεπτών χειρισμών	Ψηφιακό ψαλίδι
Σειρά 1	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

11. Πιστεύετε ότι παιδιά προσχολικής ηλικίας θα μπορούσαν να διαπαιδαγωγούνται μέσω της τεχνολογίας;

- Ναι
- Ίσως
- Όχι
- Άλλο:

12. Είσαι έτοιμη-ος ως παιδαγωγός να εισάγεις καινοτόμες προσεγγίσεις στον εργασιακό σου χώρο; *

- Ναι
- Όχι

13. Αν όχι για ποιους λόγους;

	Δεν έχω επαρκείς γνώσεις	Νιώθω ανασφάλεια	Θέλω πρώτα να επιμορφωθώ	Έχω επιφυλάξεις για την εισαγωγή της τεχνολογίας από την προσχολική ηλικία
Σειρά 1	☐	☐	☐	☐

14. Κάνετε χρήση τεχνολογίας στην καθημερινότητά σας για την διευκόλυνση της παιδαγωγικής σας δράσης;

- Ναι
- Όχι
- Σπάνια

- Δεν γνωρίζω τον τρόπο

15. Τι εφαρμογές, προγράμματα, ιστοσελίδες χρησιμοποιείτε;

- Google
- Facebook
- Instagram
- Pinterest
- Διάφορες ιστοσελίδες κατασκευών

16. Στην διάρκεια των σπουδών σας έχετε παρακολουθήσει μαθήματα για την χρήση της τεχνολογίας στην παιδαγωγική;

- Ναι
- Όχι

17. Μετά το πέρας των σπουδών σας έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο ή άλλου είδους επιμόρφωσης για παιδαγωγικές καινοτομίες;

- Ναι
- Όχι

18. Τι παιδαγωγικές καινοτομίες έχετε χρησιμοποιήσει στην εργασία σας;

.....

.....

.....

.....

.....

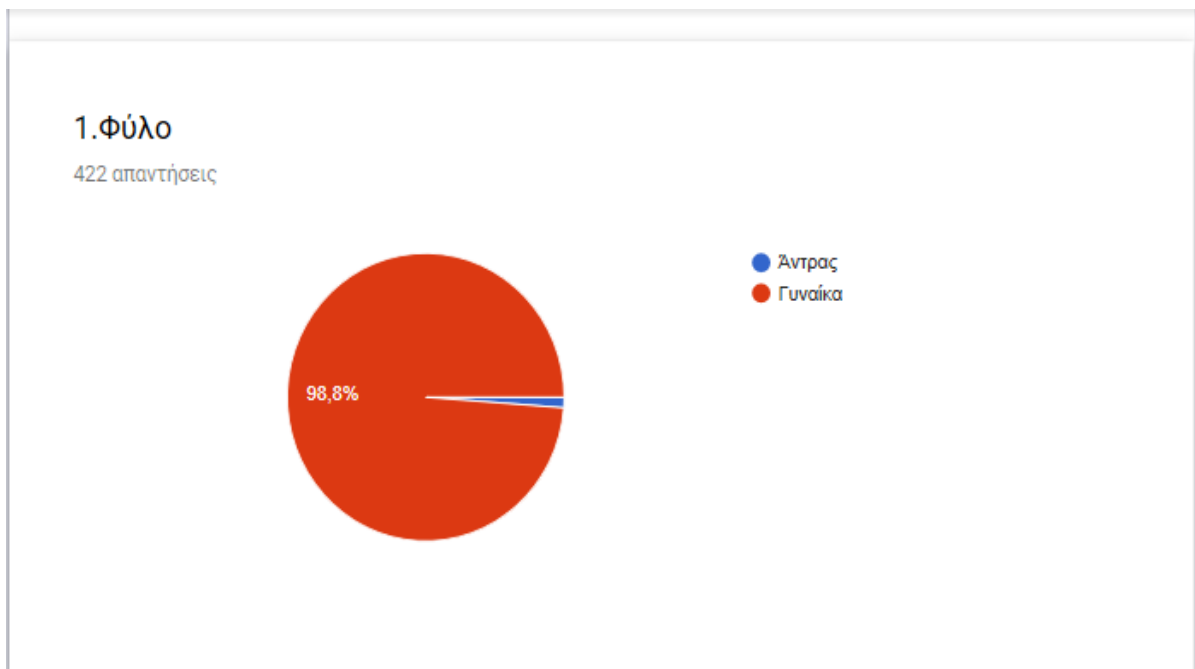
19. Συμπλήρωσα το ερωτηματολόγιο ηλεκτρονικά; *

- Ναι μέσω Google
- Όχι χειρόγραφα

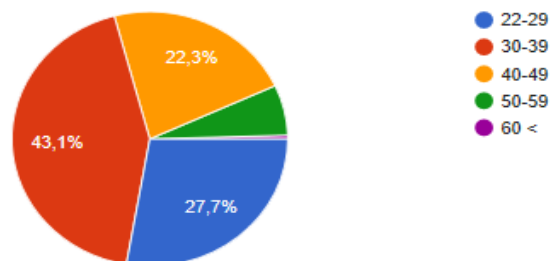
Υποβολή

Με την υποστήριξη της Google Forms

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ 422 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ:

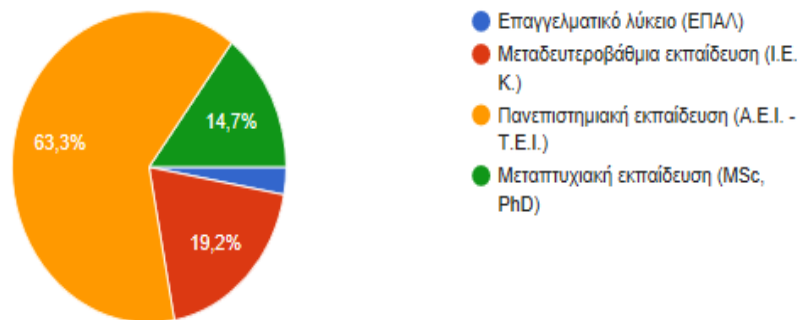

2. Ηλικία
422 απαντήσεις

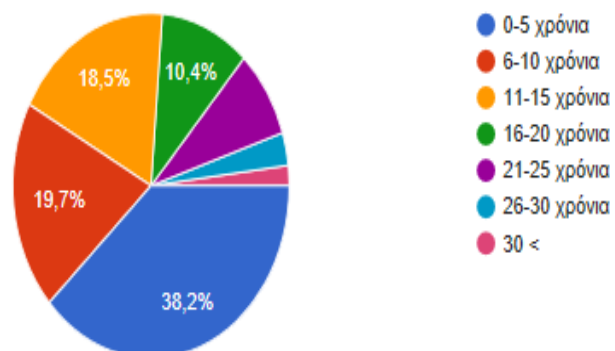
3. Επίπεδο εκπαίδευσης

422 απαντήσεις

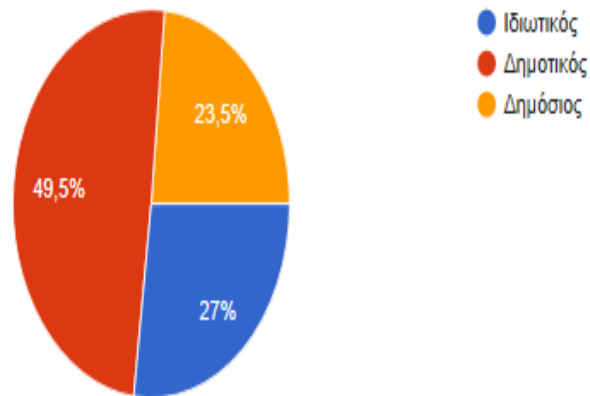
4. Επαγγελματική εμπειρία:

422 απαντήσεις

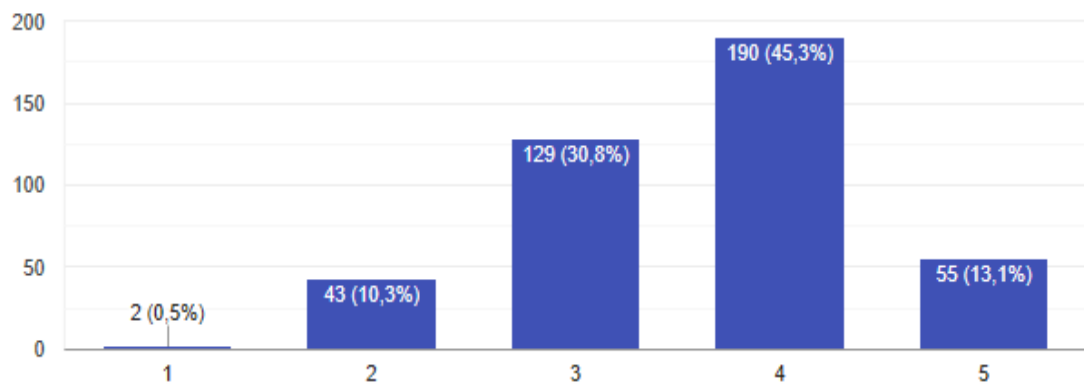
5. Φορέας εργασίας:

422 απαντήσεις

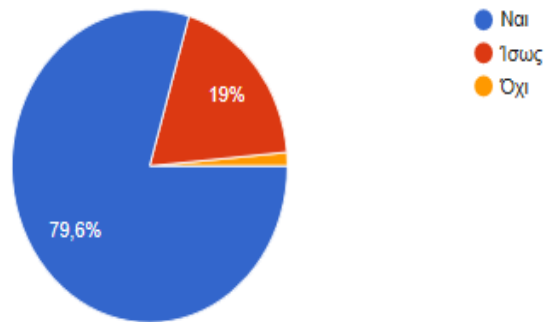
6. Έχετε τεχνολογικές γνώσεις: (1=καθόλου, 2=λίγο, 3=μέτρια, 4=καλή, 5=άριστη)

419 απαντήσεις

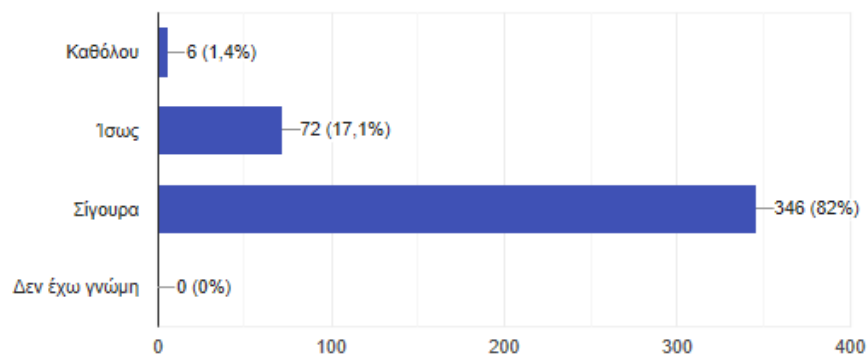
7. Θα επιθυμούσατε να εργάζεστε σε έναν παιδικό σταθμό που θα είναι τεχνολογικά εξελιγμένος;

422 απαντήσεις

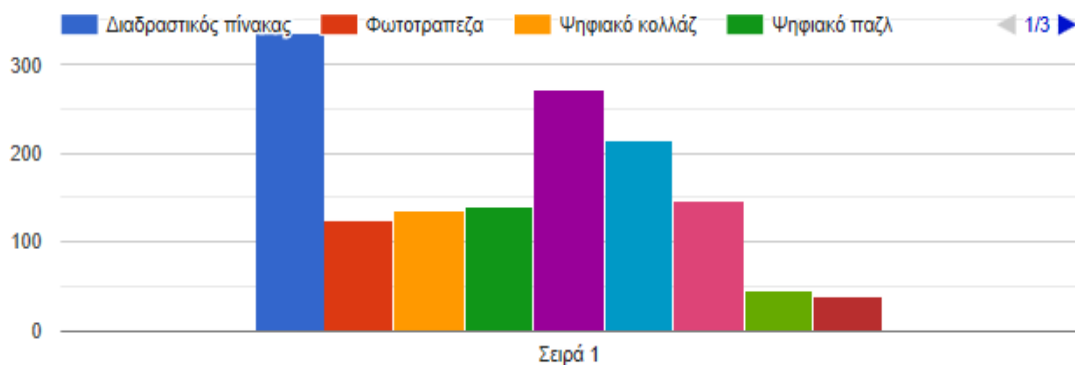

8. Θα θέλατε να εκπαιδευτείτε σε νέες τεχνολογίες στην προσχολική ηλικία;

422 απαντήσεις

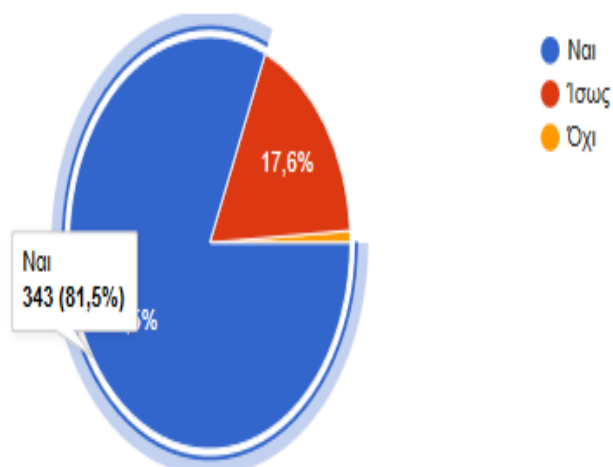

9.Γνωρίζετε κάποιες από τις παρακάτω τεχνολογικές παιδαγωγικές καινοτομίες;

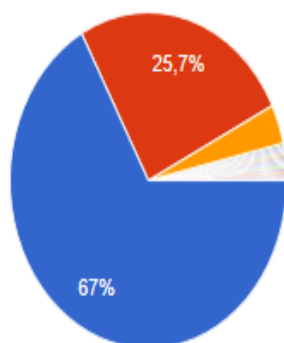
10.Θα επιλέγατε να εργαστείτε σε έναν καινοτόμο παιδικό σταθμό;

421 απαντήσεις

11. Πιστεύετε ότι παιδιά προσχολικής ηλικίας θα μπορούσαν να διαπαιδαγωγούνται μέσω της τεχνολογίας;

421 απαντήσεις

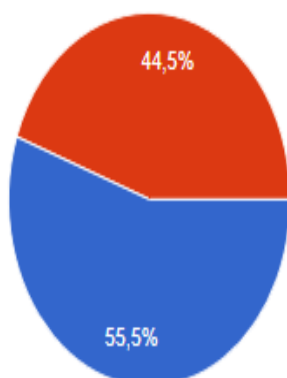

- Ναι
- Ισως
- Όχι
- Όχι αποκλειστικά
- Θα μπορούσαν όχι όμως μόνο απ τ...
- Ναι,αλλά όχι αποκλειστικά
- Όχι πάντα και όχι Σε μόνιμη βάση
- καλο είναι να τελειοποιησθον πρωτ...

▲ 1/3 ▼

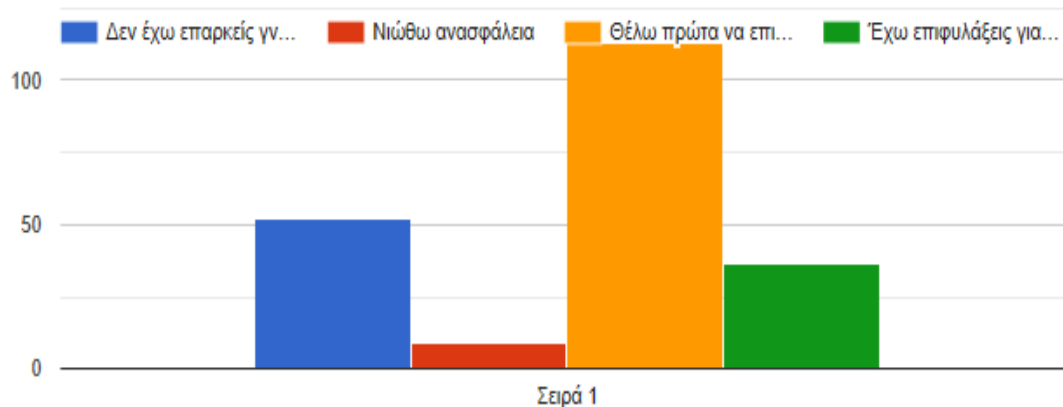
12. Είσαι έτοιμη-ος ως παιδαγωγός να εισάγεις καινοτόμες προσεγγίσεις στον εργασιακό σου χώρο;

422 απαντήσεις

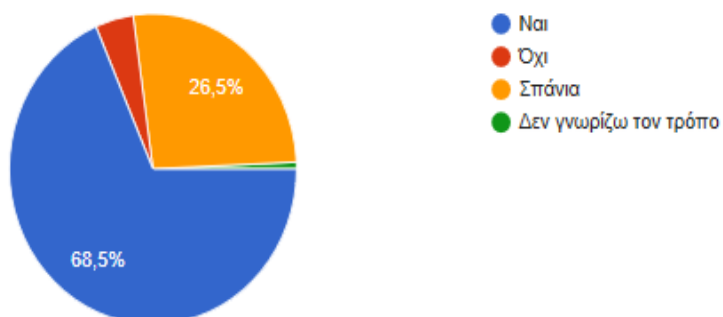
- Ναι
- Όχι

13. Αν όχι για ποιους λόγους;

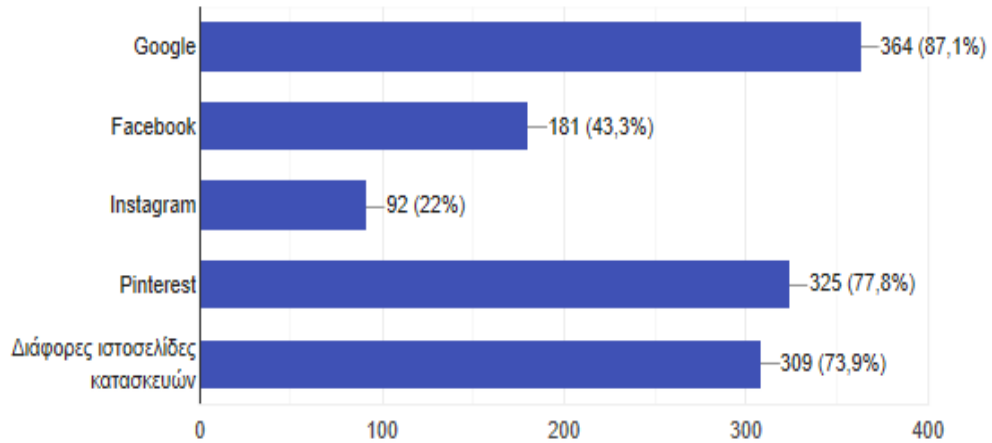
14. Κάνετε χρήση τεχνολογίας στην καθημερινότητά σας για την διευκόλυνση της παιδαγωγικής σας δράσης;

419 απαντήσεις

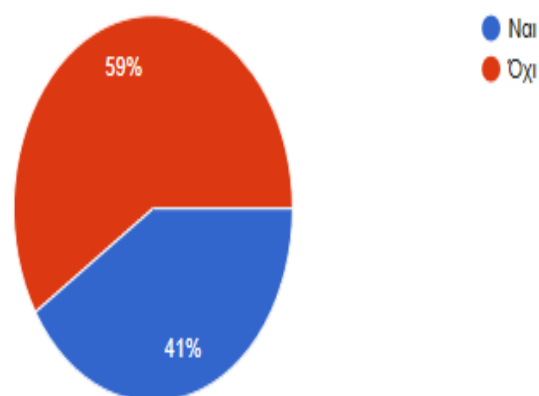
15. Τι εφαρμογές, προγράμματα, ιστοσελίδες χρησιμοποιείτε;

418 απαντήσεις

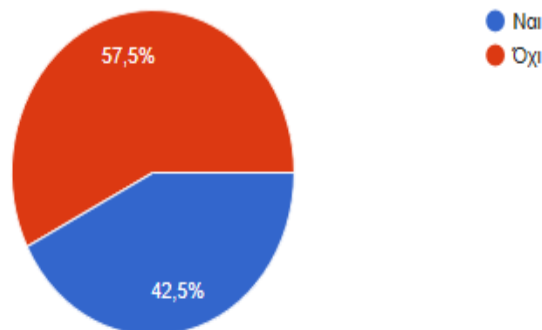
16. Στην διάρκεια των σπουδών σας έχετε παρακολουθήσει μαθήματα για την χρήση της τεχνολογίας στην παιδαγωγική;

422 απαντήσεις

17.Μετά το πέρας των σπουδών σας έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο ή άλλου είδους επιμόρφωσης για παιδαγωγικές καινοτομίες;

419 απαντήσεις

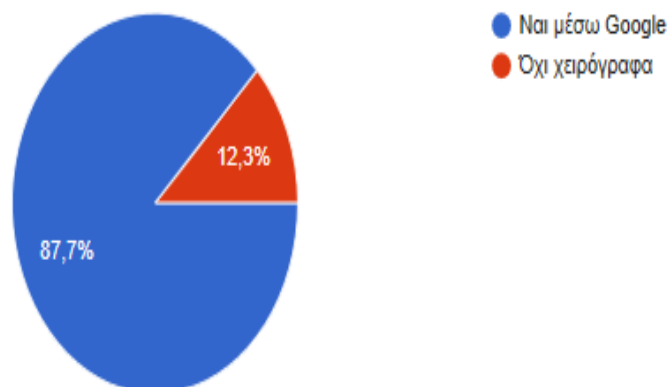
18. Τι παιδαγωγικές καινοτομίες έχετε χρησιμοποιήσει στην εργασία σας;

166 απαντήσεις

Διαδραστικό πίνακα
Καμία
Προβολεας(για προβολή & φωτοσκιάσεις) Ιντερνέτ(είδαμε το μουσείο του Picasso)
Διαδραστικός πίνακας
Χρήση λαπτοπ, μουσική από στικακι κ όχι από CD player αλλά είναι όλα δικά μου τα μέσα.
Moodle,photoshop,eduActiv8
Youtube-ψιφιακο παζλ-παιχνιδια λογικομαθημαικών εννοιων στο διαδραστικο πινακα.
Πρόγραμμα με προτζέκτορα
Προτζεκτορ
Ψηφιακή τεχνολογια
Διαφοροποιημένη διδασκαλία
Ψηφιακο καλ167 ψηφιακο παζλ Εμπνευσια Ουτοπ

19. Συμπλήρωσα το ερωτηματολόγιο ηλεκτρονικά;

422 απαντήσεις

Τα δεδομένα της έρευνας: [Untitled form \(Απαντήσεις\).xlsx](#)

**Untitled form
(Απαντήσεις).xlsx**

ΕΙΚΟΝΕΣ:

Εικόνα εξωφύλλου:

https://www.itpossible.gr/άνοιξε-το-σχολείο-του-μέλλοντος-δεν/?fbclid=IwAR2wGP27qoSq8Z_6r6X9aNu2-5_96ngnKTCuHmrGuNJhIOSu99K1xM7mxLo

Εικόνα 1,2,3,4,5:

<https://eclass.uniwa.gr/modules/document/index.php?course=MSCEDT109&openDir=/5bdce2a9hGUc>